Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 28 май Чоршанба.
№ 41 (14433)

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ МУҚАДДАС

Яқинда Ўзбекистон Президенти И. Каримов республика ҳуқуқ-тартибот идоралари раҳбарлари, ҳуқуқшунослар, оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашди. Учрашувда халқимизнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, ҳуқуқшунос кадрлар тайёрлаш, қабул қилинаётган янги қонунларни аҳолининг кенг қатламига яна чуқурроқ етказиш билан боғлиқ масалалар устида сўз борди. Ҳуқуқий маданиятни юксалтириш-демократик ислоҳотларнинг муҳим шарти эканлигига алоҳида эътибор қаратилди.

Муносабат

Мустақил Демократик жамият қурилаётган мамлакатимизда инсон ҳуқуқларининг ҳимоя қилинишига катта аҳамият берилмоқда. Ўзбекистон 1992 йилдан буён БМТнинг тенг ҳуқуқли аъзосидир.

Жаҳонда инсон ҳуқуқлари соҳасида 70 стандарт қабул қилинган. Бугунги кунда Ўзбекистон Республикаси 1993 йил 31 октябрда инсон ҳуқуқлари бўйича жаҳон конференциясида тасдиқланган тамойилларга содиқлигини намойиш этиб келмоқда. Ўзбекистон Республикаси БМТ котибиятининг 21 асосий пакт ва конвенцияларига қўшилган.

Ўтган 1996 йилнинг сентябр ойида Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилотининг (ЕХҲТ) «Инсон ҳуқуқлари» бўйича миллий муассасалар мавзуидаги халқаро кенгаш-семинарининг мамлакатимиз пойтахтида ўтказилиши, Республикамизда инсон қадр-қимматига бўлган кафолотнинг юқори босқичига кўтарилишида қўйилган қутлуғ қадамлардан бири бўлди.

Республикамиз мустақилликни қўлга киритганидан сўнг, қисқа вақт ичида ҳукуматимиз томонидан мамлакатда фуқаролар ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишга қаратилган қонуний асослар ҳамда ҳуқуқий муассасалар ташкил қилишга катта аҳамият берилди.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси Ўзбекистон халқларининг иродаси, руҳи, ижтимоий онги ва маданиятини акс эттиради. У жаҳон ҳамжамияти томонидан демократик негизлар ва таомилларни, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини, умуминсоний қадриятларни ўзида мужассамлантиргандир.

Жаҳон андозаларига тўлиқ равишда мос бўлган халқимиз қомусининг 18 моддаси, Ўзбекистон фуқароларининг жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, «бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга» эканлигини кафолатлайди.

1996 йил октябр ойида юртбошимизнинг «Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий марказини тузиш тўғрисида»ги Фармони ҳам, ватанимизда инсон ҳуқуқи, унинг ҳаёти, шаъни, қадр-қимматига бўлган муносабатнинг муҳимлигидан далолат бермоқда.

Бу марказнинг асосий вазифаси Конституция, Қонун ва Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги умум эътироф этилган халқаро ҳуқуқ меъёрлари қоидаларини амалга ошириш стратегиясини ишлаб чиқади.

Президентимиз Ислом Каримов Олий Мажлиснинг олтинчи сессиясида ҳозирги босқичдаги демократик ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг муҳим йўналишларига тўхталиб, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг ҳимоя қилинишини таъминлаш, республикада суд ислоҳотини чуқурлаштириш, одил судловни демократлаштириш, фуқароларнинг ҳуқуқий тарбиялашни тубдан яхшилаш сингари муаммолар хусусида ёрқин ғояларни илгари сурган эди.

Ҳозирги кунда Республикамизда инсон ҳуқуқларига риоя этилиши устидан Мониторинг ва назоратни таъминловчи идоравий тузилмалар барпо этиш устида иш олиб борилмоқда.

Республикамизда Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) тўғрисидаги қонуннинг қабул қилиниши, фуқароларимизнинг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ижтимоий онгини оширишга бўлган интилишни, мамлакатимизда демократик жараённинг янада кенг қулоч ёйишига олиб борувчи дастурлардан биридир.

Бу қонунда Омбудсманнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили мансабдор шахс бўлиб, унга Республикамизда давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахслар томонидан инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги амалдаги қонун ҳужжатларига риоя этилишининг самарадорлиги устидан Парламент назоратини таъминлаш ваколатлари берилган.

Вакил фуқароларимизнинг ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини бузган ташкилот, мансабдор шахсларнинг ҳаракатлари ёки ҳаракатсизлиги устидан берган шикоятларини кўриб чиқади ва ўз текширувини ўтказиш ҳуқуқига эга.

Дунёда фуқаро ва давлат аппарати муносабатларини барқарорлаштириб турадиган ҳамда инсон ҳуқуқлари эркинлигини назорат этадиган турли муассасалар мавжуд. Омбудсман институти ҳам шундай муассасалардан бири бўлиб, қонунчиликни мустаҳкамлашда, ижроия ҳокимиятининг фаолиятини ҳуқуқий жиҳатдан кучайтиришда муҳим фактор сифатида хизмат кўрсатади.

Маълумотларга кўра, бундай вакиллик Швецияда пайдо бўлган дейилсада, аслида унинг илдизи араб ҳалифалигига бориб тақалади. Ҳозирда, Омбудсман жаҳоннинг юздан ортиқ давлатларида фаолият кўрсатиб келмоқда. Омбудсман-Парламент доирасидаги вазифа бўлиб, давлат органлари фаолиятини назорат қилишга қаратилган. Омбудсман — ҳокимият ёки бошқарув ва ҳаттоки суд органи ҳам эмас. У ҳуқуқий ҳимоя воситалари ўрнини босмайди, балки, тўлдиради. Шуниси фахрланарлики, ҳозирча Омбудсман хизмати Марказий Осиё давлатлари орасида фақат Ўзбекистонда ташкил қилинганлиги, юртимизда инсон ҳуқуқларига нечоғли тўлақонли равишда эътибор берилаётганлигини чинакам шоҳиди бўлмоқдамиз.

Фуқароларимиз ўз ҳақ-ҳуқуқларини чуқур билишларининг дастлабки босқичи қаердан бошланади? Бу албатта билим ўчоғи бўлган мактабдан бўлса керак. Чунки инсон ўзлигини сеза бошлашидан, яшаётган жамиятнинг қонун-қоидалари билан мукаммал танишиб бормоғи лозим. Киши ватан олдидаги бурчи ва ҳуқуқларини тўла идрок этган чоғдагина, ҳеч бир жиноий ишларга қўл урмайди. Агар биз билим ўчоқларида ёшларга ўз ҳуқуқларини тўла англаб етишларини ва уни ҳимоя қилишни ўз вақтида тушунтириб борсак, янги ҳаётга қадам қўяётган ҳар бир фуқаро турмушда ўз ҳуқуқини ҳимоя қила олади. Бундан шундай хулоса келиб чиқадики, ўз ҳуқуқ ва бурчини тушунган фуқаро демократик давлатнинг юксалишига онгли равишда кечагига қараганда, бугун ўз ҳиссасини кўпроқ қўша олади.

Илҳом РАҲМОНОВ

Кинофестиваль кундалигидан

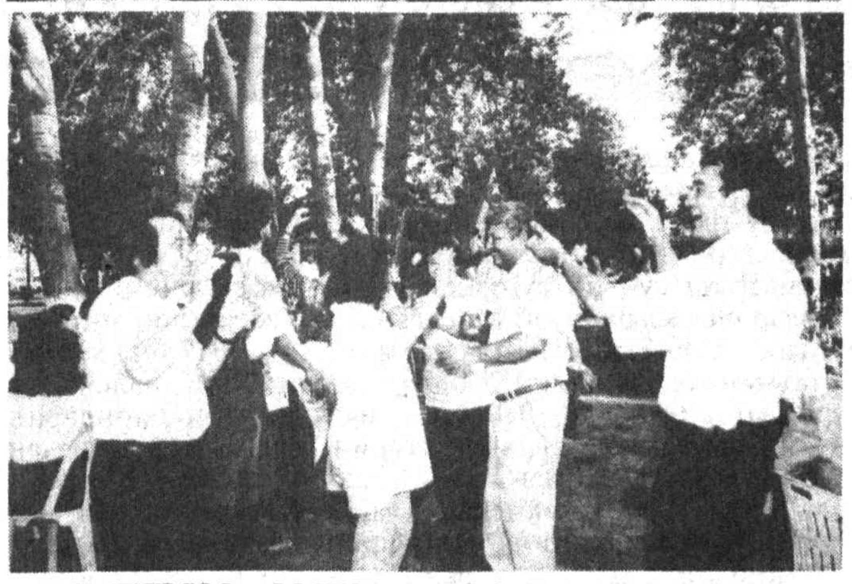

"ОЛТИН ШЕР" СОВРИНДОРИ

XII Халқаро Тошкент кинофестивали ишида қатнашиш учун шаҳримизга италиялик машҳур кинорежиссёр ва ҳужжатли кино устаси Жанфранко Минготти ташриф буюрди.

- Мен Ўрта Осиёга, хусусан Ўзбекистонга келишни кўпдан орзу қилаётган эдим. Мана ниҳоят, мақсадимга эришдим. Тошкент мен ўйлагандан ҳам гўзал шаҳар экан. Бизга нисбатан кўрсатилган самимий қабул учун ўзбек халқига ва кинофестиваль ташкилотчиларига миннатдорчилигимни изҳор қиламан. Келажакда, албатта мамлакатингизга яна келиш ниятим бор,- дейди жаноб Минготти.

Ж.Минготти Римдаги кино мактабини тугатган. Бундан ташқари, юридик фанлар доктори. Шунга қарамай, ҳаёти давомида кўплаб ҳужжатли ва бадиий фильмлар яратган. Римда иккита киностудияси бор. У кино байрамига машҳур итальян актрисаси Орнелла Мути ва таниқли фаранг киноактёри Филипп Нуаре бош ролларни ижро этган "Чумчуқлар қанотидан чиққан шовқин" номли фильмларни олиб келди. Мазкур фильмни фарангистонлик ҳамкасблари билан ҳамкорликда яратган. Фильм воқеалари ёш қиз ва унга кўнгил қўйган кекса киши ўртасида бўлиб ўтади. Кекса киши ўзининг ҳақиқий севгиси ва самимийлиги билан ёш рақибини енгади ва унинг муҳаббатини қозонади.

Жаноб Минготти мафия ҳақида яратган ҳужжатли фильми учун 1965 йилда Венеция кинофестивалида "Олтин шер" мукофотига сазовор бўлган. Шу кунгача турли мавзуларда 35 та ҳужжатли фильм яратган. Италия овозсиз киносининг ёрқин юлдузи М.Бертиннинг ҳаёти ҳақида яратган ҳужжатли фильми ҳам жуда машҳурдир.

Б. ШОҲНАЗАРОВ

26 май куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовга АҚШ Конгресси вакиллар палатасининг даромад ва ҳаражатлар қўмитаси раиси Билл Арчер Америка Қўшма Штатлари миллий рамзи бўлган АҚШ давлат байроғини топширди. Ушбу байроқ шу йил 7 май куни Президентимиз Ислом Каримов шарафига Капитолий биноси устига тикилган эди. Америка парламенти биносига тикиладиган бундай байроқ АҚШ халқининг муқаддас мулки саналади. У американлар удумига кўра, халқ ва ҳукумат олдида буюк хизматлар кўрсатган атоқли давлат арбобларига тақдим этилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ўзбекистон жамоатчилигининг халқаро ва хорижий мамлакатларнинг ноҳукумат ташкилотлари билан маданий-маърифий алоқаларини янада ривожлантириш, ахборот алмашинувини кенгайтириш ва халқ дипломатиясини фаоллаштириш мақсадида "Ўзбекистон хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий-маърифий алоқалар жамиятлари кенгашини қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида" Фармон қабул қилди.

26 май куни пойтахтдаги "Интерконтинентал" меҳмонхонасида республика ҳукумати ҳамкорлигида Америка- Ўзбекистон савдо палатаси (АЎСП) ташаббуси билан "Ўзбекистон - Марказий Осиёда хорижий сармояларни жалб этиш маркази" мавзуида халқаро конференция бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Бадиий академиясида «Ранго-ранг Ўзбекистон» кўргазмаси очилди. XII Тошкент Халқаро кинофестивалининг бир гуруҳ иштирокчилари унинг биринчи меҳмонлари бўлишди.

ВАТАН ТУЙҒУСИ

Халқимиз Ватанни - Она деб улуғлайди. Зотан, Ватан дилларга сурур,кўзларга нур бахш этгувчи муқаддас туйғу.

Пойтахтдаги Улуғбек туманида жойлашган 241-мактабда таниқли журналист, "Ватан туйғуси" ("Ўзбекистон" нашриёти) китобининг муаллифи **Нарзулла Жўраев** билан учрашув бўлди.

Мактаб директори **М. Раҳимжонова** Китоб келажакда ўқувчи ва ўқитувчилар учун зарурий қўлланма бўлиб қолажагини таъкидлайди. Тантанали тадбир иштирокчилари китобнинг моҳияти ва тарбиявий аҳамияти тўғрисида сўзлаб бердилар.

Мактаб ўқувчилари Ватан мавзусига бағишланган шеърлардан намуналар ўқишди. Айниқса, **Дилфуза Сайфуллаева** раҳбарлигидаги 6 "А" - синф ўқувчилари жўр овозда куйлаган давлат мадҳияси иштирокчиларда катта таассурот қолдирди.

Муяссар УМИРОВА

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги хабар қилади

Афғонистон - Ўзбекистон чегарасидаги вазият тўғрисида

Сўнгги икки кун ичида Афғонистон шимолидаги Ўзбекистонга чегарадош ҳудудда вазият кескинлашди.

Маликхоннинг қуролли гуруҳлари бир неча кун муқаддам А. Дўстумга қарши чиқиб, Фарёб вилоятига кирган ва Шувурғон шаҳрини ўз назоратига олган эди. Кеча, 24 май куни бу гуруҳлар А.Дўстумга бўйсунувчи бўлимлар томонидан қаршиликка учрамай, Мозори Шариф шаҳрини эгаллади. Ҳозирги вақтда Ўзбекистон,Туркманистон ва қисман Тожикистон чегарасига туташ бўлган бутун шимолий ҳудуд Маликхон назорати остида турибди.

Мавжуд маълумотларга қараганда, А. Дўстум Ҳайратондан самолётда номаълум томонга учиб кетган. Ташқи ишлар вазирлиги шуни қатъий маълум қиладики, А. Дўстум Ўзбекистон ҳудудига келган эмас.

Бутун Афғонистон - Ўзбекистон чегараси бўйлаб осойишталик ҳукм сурмоқда. Шу даврда бирор фавқулодда ҳодиса ёки можаро бўлган эмас.

Ўзбекистон чегара хизмати ҳар қандай иғвогарликнинг олдини олиш ва бундай иғвогарликка йўл қўймаслик мақсадида чегарани мустаҳкамлаш чораларини кўрмоқда. Иккала мамлакат қўшни ҳудудларида осойишталикни сақлаш ва аҳоли хавфсизлигини таъминлаш юзасидан Афғонистон чегара хизмати билан музокара олиб борилмоқда.

**Тошкент шаҳри
1997 йил 25 май.**

«Комолот»—ёшлар таянчи

МАДИНА—ЗАМИН КУНИ ЭЛЧИСИ

Июн ойининг биринчи ўн кунлигида Жанубий Кореянинг пойтахти Сеул шаҳрида жаҳон ёшларининг анжумани бўлади. Унда иштирок этиш учун Тошкент Давлат техника дорилфунунининг учинчи курс талабаси Мадина Абдусаломовага таклифнома келди. Мадина анжуманда фақат республикамиз вакили сифатидагина эмас, балки Осиё - Тинч океани минтақасидан халқаро Замин куни элчиси сифатида бутун Марказий Осиё номидан иштирок этади. У бу номни Замин кунига бағишлаб шу йил апрел ойида ўтказилган ёшларнинг халқаро экологик фестивалида олган эди.

Мадина Абдусаломова бизнесни бошқариш факултетида таҳсил олмоқда. Маркетинг бўйича бўлажак мутахассиснинг фикрича, ҳозир мамлакатимизда ҳаётнинг барча соҳаларида республикамиз учун мутлақо янги муносабатларни ўзлаштиришга қаратилган ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Шу сабабли, Мадина уч йил муқаддам ўзи учун танлаган касб ҳам табиийдир. Бироқ у ҳар қандай халқ фаровонлигининг асоси ўзи яшаётган заминдир, деб ҳисоблайди. Заминнинг табиий бойликлари битмас-туганмас эҳсон эмас, унга меҳр билан, авайлаб муносабатда бўлмоқ керак. Ҳақиқатан ҳам, ривожланган ва иқтисодий жиҳатдан қудратли давлатни барпо этиш учун барча экология қоидаларига оғишмай риоя қилиш керак. Бундай фикр ва бўлажак касбига меҳрни Мадинага отаси - Муҳаммадамин Абдусаломов сингдирган. У макроиқтисодиёт бўйича мутахассис бўлиб, айни пайтда Орол минтақасини ривожлантиришнинг экологик жиҳатлари бўйича БМТ экспертидир.

Республика ёшларининг»Камолот» жамғармасининг Мадина Абдусаломовани Филиппинда ўтказилган халқаро ёшлар экологик фестивалига республикамиздан вакил қилиб юбориш тўғрисидаги қарори ҳам табиий эди. Унда сайёрамизнинг беш қитъасидан йигит ва қизлар иштирок этди. БМТнинг бир неча бўлинмалари - ЮНЕП / экология масалалари билан шуғулланади/, ЮНДП ва ЮНЕСКО томонидан ташкил этилган мазкур фестивалнинг бир ҳафтага мўлжалланган дастури жуда қизиқарли ва воқеаларга бой эди. Унда турли мамлакатларнинг эколог мутахассислари билан учрашувлар, атроф муҳитни муҳофаза қилиш муаммолари билан шуғулланувчитаниқли олимлар иштирокида илмий семинарлар кўзда тутилган эди. Фестивалда бир ҳафта давомида жаҳоннинг турли минтақаларида экология тизимларининг ҳолати ҳақида ҳикоя қилувчи ҳужжатли материаллар қўйилган кўргазма ҳам ишлаб турди.

Орол муаммосига бағишланган стенд фестивал иштирокчиларида катта қизиқиш уйғотди. Бу стенддаги материал ва фотосуратларни Мадина олиб борган эди. Лекин тошкентлик талаба бевосита кўргазма мавзуси билан боғлиқ бўлмаган жуда кўп саволларга ҳам жавоб беришга мажбур бўлди. У бу суҳбат давомида жаҳонда ҳозирги пайтда Ўзбекистонга, унинг халқи танлаб олган тараққиёт йўлига, республикада ислоҳотлар қандай амалга оширилаётганига қизиқиш қанчалик катта эканига ҳам амин бўлди.

Фестивал танлов асосида якунланди. Танловда асосий эътибор иштирокчиларнинг экологик билим даражаси, улар ўз мамлакатларида мавжуд бўлган ижтимоий-экологик муаммоларни ҳал этиш юзасидан киритган таклифларининг ўзига хослиги ва янгилигини аниқлашга қаратилган эди. Танлов якуни бўйича мазкур фестивал бағишланган халқаро Замин кунининг беш қитъадан беш вакили сайлаб олинди. Танловнинг икки иштирокчиси: Хитой Халқ Республикаси вакили билан ўзбекистонлик талаба Мадина Абдусаломова Осиё - Тинч океани минтақаси элчиси, деган фахрли унвонга сазовор бўлди.

-Бизнинг зиммамизга жуда масъулиятли вазифа юкланган, - дейди Мадина. - Халқаро Замин куни элчилари ўз мамлакатларида ёшларнинг экология ҳаракатини ривожлантиришлари керак. Бу соҳада ҳаракат дастурларини Сеулда ўтадиган жаҳон анжуманида ишлаб чиқамиз. Сўнгги йилларда Ўзбекистонда табиатни муҳофаза қилиш муаммоларини ҳал этишга катта аҳамият берилмоқда. Ҳозирги кунда кўп сонли давлат ва жамоат ташкилотларининг саъй-ҳаракати ҳаётимизни экологик жиҳатдан изга солишга қаратилган. Бироқ, назаримда, республиканинг ҳар бир фуқароси атроф муҳитнинг ҳолати учун бўлажак авлодлар олдидаги ўзининг масъулиятини тўла англаб етган тақдирдагина бу иш чиндан ҳам самарали бўлади. Шу сабабли аҳолини, биринчи навбатда ёшларни экологик тарбиялашни ташкил этиш жуда муҳимдир. Бу ишни жаҳоншумул масалалардан эмас, аниқ ишлардан бошлаш керак. Масалан, Тошкент - Марказий Осиёдаги энг йирик шаҳар. Шаҳримиз янада кўркам ва тоза бўлиши учун биз нима қиляпмиз? Пойтахтни кўкаламзорлаштиришнинг кенг миқёсли дастури қабул қилинган. Бир миллион туп дарахт кўчати ўтқазиш назарда тутилган! Мен тенгдошларимга аниқ ишни, яъни ҳар бир кўчатни ўз ҳимоясига олиб, уни авайлаб ўстиришни таклиф қиламан. Бир қанча олий ўқув юртларининг талабалари ҳозирнинг ўзидаёқ таклифимни қўллаб-қувватлашди. Агар бу ишни муваффақиятли амалга оширсак, Тошкентдаги экология вазияти анча яхшиланади. Ҳамфикрларимиз билан биргаликда фақат талабалар орасидагина эмас, мактаблар, болалар боғчаларида ҳам экология илмларини тарғиб этишни уюштирмоқчимиз. Ишончим комилки, ҳар бир дарахт, ҳар бир булоқни авайлаб асраган болагина чинакам ватанпарвар бўлиб камол топади.

**Анна Иванова,
ЎзА мухбири.**

Ўзбекистон терма командасининг катта ғалабаси

«Пахтакор» Марказий стадиони кўпдан буён Ўзбекистон ва Камбоджа миллий командаларининг учрашуви кунидаги каби гавжум бўлмаган эди. 1998 йилда ўтказиладиган футбол бўйича жаҳон чемпионати бешинчи гуруҳида бу командалар ўртасидаги биринчи саралаш ўйинида стадион ишқибозлар билан тўлди.

Ўйин дастлабки дақиқалардоноқ томошабинларни ҳаяжонга солди. Тўп ўйинга киритилиши биланоқ, ҳужумчиларимиз тўп киритиш учун жуда кўп имкониятга эга бўлса-да, уларнинг кўпчилигидан фойдалана олмадилар. Шунга қарамай, ҳакам ўйин тугаганини билдириб, ҳуштак чалганида ҳисоб командамиз фойдасига 6:О га етган эди. Ўйиннинг биринчи ярмида Николай Шершов, Нўъмон Ҳасанов, Сергей Лебедев ва Андрей Фёдоров дарвозага тўп урган бўлса, иккинчи ярмида С. Лебедев яна бир тўп киритиб, ҳисобни 5:О га етказди. Жаъфар Ирисметов киритган тўп ўйин ҳисобидаги охирги нуқта бўлди.

Бу ғалабадан сўнг Ўзбекистон терма комадаси олти хол билан бешинчи гуруҳда яна иккинчи ўринга чиқиб олди.

Жаҳон чемпионатининг ушбу саралаш ўйини футбол мухлислари учун катта байрамга айланди. Таниқли эстрада қўшиқчилари уларга атаб концерт қўйиб беришди. Кўпгина мухлислар учун спорт лотереяси ҳам бахт келтирди. Лотерея ютуқлари орасида «Тико» автомобили, телевизор ва гиламлар бор эди. Ўзбекистон халқ устаси Рамазон Муҳаммаджонов Ўзбекистон ва Камбоджа миллий терма командаларининг энг яхши ўйинчиларига махсус совринларни топширди. Иккала команданинг энг яхши ўйинчиларига «Нурафшон», «Айсел» фирмалари яхши ўйин учун таъсис этган эсдалик совғалари ва пул мукофотлари ҳам топширилди.

/ЎзА/

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1997 йил 27 майдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун 1 АҚШ долларининг сўмга нисбатан қийматини 60 сўм 81 тийин миқдорида белгилади.

● *Қатағон қурбонлари* ●

АРАВАНИ ОТДАН ОЛДИН ҚЎЙИБ БЎЛМАЙДИ

Коммунистик мафкура ва большевизм бошқарув услуби асосида фаолият кўрсатган "совет" тузуми Ўзбекистонга нисбатан олиб борган сиёсатининг баъзи жиҳатлари

1991 йилга қадар кечган 130 йиллик тарихимиз, хоҳ чоризм, хоҳ коммунистлар ҳукмронлиги даври бўлсин,моҳият, эътибори билан ўзгармасдир. Яъни унисининг ҳам, бунисининг ҳам асосида мустамлакачилик тузуми ётган. Шу билан бирга итнинг оқ-қоралигининг аҳамияти бўлмасада, аммо большевиклар мустамлакачилик сиёсати, умуман, инсониятга нисбатан амалга оширса бўладиган қабоҳатнинг энг чўққи даражасига чиққанлиги билан кишилик тарихида разил ном қолдиргандирлар. Мазкур масалага алоҳида урғу беришимизнинг сабаби бор, албатта. Зеро, "Россия-Белорусь" иттифоқи,умуман кейинги ойларда собиқ "иттифоқ" қизил империя ҳудудида коммунистик ҳаракатнинг бирлашувчилик кайфияти, масалан, шу йилнинг 16 мартида Минскда бўлиб ўтган "СССР халқларининг 111 конгресси" сезилиб турган бир паллада, "СССР", "иттифоқ" нима эдию коммунистларнинг унда тутган ўрни қандай бўлганини ҳар бир халқ ўз бошидан ўтганлари орқали хотирини бир тиндириб олса ёмон бўлмайди.

Шу маънода Президентимиз Ислом Каримовнинг 1996 йилнинг февралида бир гуруҳ россиялик мухбирлар билан учрашув чоғида билдирган қуйидаги фикрларини эслаш айни муддаодир: "Агар Ўзбекистон тарихини 1918 йилдан, бу ерга большевиклар келган пайтдан бошлаб кузатадиган бўлсак, бу ишга жиддий қизиқсаларингиз, бир эслаб кўринглар, Ўзбекистон компартияси тепасида кимлар турган? У ерда биронта ўзбек бўлганми? "ТуркЦИК" тепасида кимлар турган? У одамларнинг барини бу ерга Ленин юборган эдику? Бошқача айтганда, сўнгги ўн йилликлар давомида умуман "СССР" , хусусан , Ўзбекистон ҳудудида олиб борилган ғайриинсоний сиёсат тепасида турган айнан Москва, унинг эндиги хўжайинлари - большевиклар эди. Москва ўлкани бошқариш борасида бошданоқ мақсадга мувофиқ равишда ва шароитга қараб миллий раҳбар кадрларни тайёрлаб борган. Улар "етишгунга" қадар эса асосий ишни,бугунги ибора билан айтганда, "десантчилар" олиб борганлар. Шу маънода 80-йиллардаги "десантчилар" тасодифий ҳол эмас. Чунончи, фақат 1920-1922 йиллар орасида Москва ва Россиянинг бошқа марказларидан Туркистонга 1200 коммунист сафарбар этилгани маълум. Ленин узоқни ўйлаб, коммунистик марказга содиқ миллий кадрларни етиштиришнинг бошқа чораларини ҳам кўрганини биламиз. Мисол ўрнида 1920 йили Ленин декрети билан Тошкентда таъсис этилган университетни олайлик. Мазкур муассаса очилганда бу даргоҳга янги авлодга олий таълим бериш учун Москвадан бир гуруҳ мутахассисларнинг юборилганини ҳам биламиз. Биз бу ерда империя марказидан келган аниқ ва табиий фанлар соҳасидаги ўқитувчилар салоҳияти ва уларнинг ўлкада замонавий илм ютуқларини тарқатиш борасидаги истакларини шубҳа остига олмоқчи эмасмиз. Гап бу ерда бошқа нарсада. Чоризм даврида маориф ва олий таълим соҳаларида империянинг ўлкада олиб борган сиёсати ҳам маълум: метрополия мустамлака ерларда замонавий фан йўналишлари кенг ёйилишидан, миллий вакиллар улардан баҳраманд бўлишларидан манфаатдор эмас эди. Ўша давр аждодларимизнинг илмга ташналиклари эса Фарғоний, Хоразмий, Ибн Сино, Беруний замонларидагидан кам бўлмагандику, ахир. Худди шуни ҳисобга олиб Москва ўлкада олий таълим марказларини оча бошлайди. Ва бундай марказлар миллий вакилларнинг, энг аввало ёшларнинг доимий даргоҳига айлана бошлаган. Улар нафақат химия ё биологиядан дарс олганлар, уларни доимий ва мақсадга мувофиқ равишда коммунистик тузумга садоқат, капитализм, бойликка нафрат, миллийликка шубҳа, ўтмиш тарихига ишончсизлик,динга кофирона, Москва ва Ленинга муҳаббат, улуғ рус халқи, унинг тарихи, маданияти, тили, адабиётига ҳайрат ва мутелик билан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаб борганлар. Шу ерда Лениннинг шахсий вакили сифатида Туркистонга келган Лепшинскийнинг қуйидаги айтганлари ўқувчиларда қизиқиш уйғотади, деб ўйлаймиз : "Совет ҳокимияти ҳар бир кичик миллатга ўз ёки хоҳлаган тилида ўқиш,гапириш, ўрганиш имкониятини яратиб берди. Аммо оммани фақатгина ўз она тилида сўзлашга ўргатиб қолмай, уни интернационал маданиятга жалб қилиш ҳам лозим. Бўлажак мактабларда шундай ўқитилмоғи керакки, то фарзандларимиз қалби бир хил бўлмоғи, бир хил ғоялар ва интилишлар билан тўлмоғи керак". Бу ерда ортиқча шарҳнинг кераги йўқ.

Кўрсатилган мақсад йўлида қизил Москва ҳеч нарсадан тоймай ҳаракат қилган. Миллий маданият, анъаналар, тарих,тил, ёзув, қадриятларни йўқотиш борасида қилиш мумкин бўлган барча ишни қилди. Раҳматлик бувимлардан болалигимда эшитганларим, яъни, 20=30 йилларда уйида араб алифбосида битилган қўлёзма, тошбосма китоблари бор кишиларнинг қандай таъқибга учраганлари, бечора аждодларимизнинг йиғлай-йиғлай жилд-жилд, бувим таъбирлари билан айтганда "бутун дунёга татийдиган" қўлёзма, тошбосма асарларни мозорларга кўмганлари , тахмонларга тахлаб, суваб юборганлари, дарёларга оқизганларини эслаш бугун нақадар оғир. Бироқ бугунги авлод, келажак фарзандлари ўзбеклар орқали инсониятга нисбатан қилинган бу жиноятларни билмоқлари, ёдда сақламоқлари керак.

1917 йилнинг апрель ойида ўтказилган РСДРП (б) конференциясида миллий масала юзасидан қабул қилинган резолюцияда шундай сўзлар бор эди : "Россия (империяси) таркибидаги ҳар бир миллатнинг эркин тарзда ажралиб чиқиши ва мустақил давлат таъсис этиш ҳуқуқи тан олиниши керак". Мазкур сатрларни байроқ қилиб большевиклар ўзларини Чор Россиясининг зулмидан эзилганларнинг халоскори сифатида намоён қила бошлайдилар. Мустамлака занжирида уқубатда яшаб келаётган ҳар қандай халқ бундай "эзгу" ниятни олқишлаши турган гап эди. Бироқ мазкур резолюциянинг бошқа бир қисми доимо эътибордан четда қолиб келган, аниқроғи қолдирилган ва большевиклар томонидан кўп ҳам кўз-кўз қилинмаган.

Унда шундай дейилган : "Миллатларнинг эркин ажралиб чиқиши масаласини у ёки бу миллатнинг у ёки бу вақтда ажралиб чиқиши мақсадга мувофиқ (ё йўқлиги) масаласи билан аралаштириш мумкин эмас. Бу сўнгги масалани пролетариат партияси ҳар бир алоҳида ҳолда, тамоман мустақил равишда, умумижтимоий тараққиёт манфаатлари ва социализм учун пролетариат олиб бораётган синфий кураш манфаатларидан келиб чиққан ҳолда ҳал этиши керак". Фикримизча, большевикларнинг империя келажаги ва миллий масала хусусидаги сиёсатлари худди шу сатрларда ўзининг аксини топган. "Мақсадга мувофиқлик", "пролетариат партияси", "социализм йўлидаги синфий кураш манфаатлари" - буларнинг бари "косанинг тагида нимкоса" борлигидан далолат берувчи ишоралардир, холос. Яъни, масалани охир-оқибатда мазлум миллат эмас, балки пролетариат номидан партия, аниқроғи, бир ҳовуч большевиклар, "ким биз билан бирга бўлмаса, демак у синфий душман, миллатчи пантуркчи" мазмунига эга "синфий кураш" қонунларидан келиб чиққан ҳолда ҳал этишлари кўзда тутилган. Хуллас, большевиклар партиясининг турли-туман қарорларида, уларнинг доҳийси Лениннинг сон-саноқсиз, шу билан бирга бефойда асарларида миллий масала борасида гап кўп бўлган. Аммо уларнинг моҳияти бир мақсадга - чоризм мустамлакасини коммунистик мустамлакага ўзгартиришга йўналтирилганди. Амалда шундай бўлди ҳам.

"Совет" тарихчилари Ленин ва Москванинг умуман, Туркистон, хусусан, Ўзбекистонда сунъий суғориш ишларига доимо катта эътибор бериб келганлари ҳақида кўп ёзишган. Ҳақиқатан ҳам бу гапда жон бор. Бироқ улар назаридан масаланинг энг муҳим томони четда қолиб келган.Яъни сунъий суғориш ишларисиз, янги ерлар очмасдан туриб Москванинг пахтага бўлган эҳтиёжини, пахта мустақиллигини таъминлаб бўлмасди. Келинг, ҳужжатларга мурожаат қилайлик. 1918 йили май ойида Ленин "Туркистонда сунъий суғориш ишларини ташкил этишга 50 млн рубль ажратиш тўғрисида"ги декретга имзо чеккани маълум. Шу декретга кўра эса биргина Зарафшон водийсида 100 минг гектардан ортиқ экин майдонини пахтага ихтисослаштириш режалаштирилган эди. Шу маънода Лениннинг 1919 йили айтган қуйидаги сўзларига диққатни жалб қилсак: "Мамлакат пароканда, ишчилар ҳалок бўлмоқда, чунки фабрикалар тўхтаган, фабрикалар тўхтагани сабаби эса ёқилғи йўқ ва бизнинг ишлаб чиқаришимиз... хом ашё ерларидан, ажралиб қолган... Рус тўқимачилик фабрикаларига эса хом ашёни Мисрдан, Америкадан. энг яқини Туркистондан келтириш мумкин. У ерларни (яъни Туркистонни - А.З.) аксилинқилобчилар босиб кетган бир пайтда у ердан хом ашё келтириш мумкинми)». Ленин фаолияти билан боғлиқ ҳужжатлар ва бошқа адабиётлардаги маълумотларга кўра, то 1924 йилгача, яъни большевиклар доҳийсининг ўлимига қадар, етти йил давомида Туркистон ва Озарбайжонда пахтачиликни тиклаш ва ривожлантириш бўйича бир неча марта империя миқёсидаги қарорлар қабул қилинган. Хуллас, пахта қизилларни чоризмдан кам қизиқтирмаган. Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмасди. Зеро, большевиклар фақат ҳокимиятни ўзгартирган эдилар, қолган ҳаммаси ўша Россия, ўша Россия эди.

Шунинг учун ҳам Ленин пахта билан шахсан ўзи шуғулланган. Чунки усиз бир томондан фабрикалар тўхтаб, большевикларнинг у ердаги таянчи бўлмиш ишчилар бекор, оилалари эса боқувчисиз қолиши ва бундай ҳолат узоқ давом этса ишсизликдан норози пролетариатнинг ҳукуматдан ҳам кўнгли қолиши, натижада коммунистик ҳукуматнинг ижтимоий базаси заифлашиш хавфи бор эди. Иккинчи томондан турли-туман соҳаларга ашё бўлувчи пахта империядаги иқтисодий жараённинг бир изга тушиб кетишидан катта аҳамият касб этарди. Учинчи томондан эса Россиянинг, аниқроғи, янги ҳукуматнинг четга қарамлигига чек қўйиб, катта миқдорда валютани тежаш ва истиқболда пахтани хорижга чиқариб валюта ишлаш имконини туғдирарди. (Бугунги Россия ҳам ҳозир худди шу соҳада). Айнан шунинг учун ҳам Ленин телеграф, махсус хат орқали Туркистондаги ўз ноибларидан: "Пахта? Унинг тақдири қандай бўлаяпти?" қабилидаги саволларни тез-тез сўраб тургани маълум. 1921 йил 13 сентябрда эса "Пахтачилик, пахта тозалаш саноати ва пахта тайёрлашни давлат томонидан ташкил қилиш низоми"га қўл қўйган Ленин шу пайтдан бошлаб Россия империясида пахтага давлат монополияси жорий этилганини эълон қилади. Ўзбекистонда пахтачиликни ривожлантириш йўлида Москва кейинги ўн йилликларда мустақилликка эришгунимизга қадар ўнлаб, балки юзлаб катта-кичик қарорлар қабул қилганини биламиз. Уларнинг барчасини келтириб ўтирмасдан, Москванинг Ўзбекистонга нисбатан пахта сиёсатининг моҳияти ва мақсадини ўзида қонуний тарзда мужассамлаштирган 1929 йил 18 июлда ВКП (б) қабул қилган қарорни келтириб ўтмоқчимиз. Унда айтилишича, "пахтачиликни бундан буён ҳам юксалтириш, СССРнинг империалистик давлатларга бу соҳадаги қарамлигига чек қўйиш, колхозлаштириш ғалабаси, сунъий суғориш ишлари суръатини ошириш учун кураш республика большевикларининг энг муҳим вазифаси" ҳисобланган. Мазкур қарор талабларига мувофиқ Ўзбекистон "пахта беш йиллиги" охирида илгари белгиланган 590,9 минг тонна ўрнига 787,2 минг тонна ҳосил топшириши керак эди. Бошқача айтганда метрополия Ўзбекистонни, унинг серунум ерини, табиатини, кишиларини "зўрлаш" сиёсатини авж олдириб борарди. Буни қаранг, 1929 йили пахтачилик хўжаликларида банд кишилар умумий сони 2,5 млн. рублни ташкил этган экан. Мазкур рақамни алоҳида келтирганда у кишида бирон-бир савол уйғотмаслиги мумкин. Аммо худди шу йилдаги республика аҳолисини назарда тутсакчи?! Статистик маълумотларга кўра 1929 йили Ўзбекистонда 5 млн. га яқин киши яшаган. Демак, ҳар икки кишидан биттаси қизил империянинг пахта мустақиллигини таъминлаш учун "курашиш"га мажбур бўлган. Агар пахтани етиштирувчи ўзбеклар ва тожикларнигина ҳисобга олсак, бу кўрсаткич янада аянчлироқ тус олиши ҳам муқаррар.

Хўш, натижада Москва нимага эришди?

Биринчидан, 1932 йилга келиб мўлжал қилинганидек СССР, яъни Россия пахта мустақиллигини қўлга киритди. Тўғри, империя мустамлакалари орасида Ўзбекистондан ташқари Озарбайжон, Туркманистон, Тожикистон, Қозоғистон, Қирғизистон ҳам пахта етиштирган. Аммо асосий пахтачилик базаси сифатида бизда бутун империяда териб олинган ҳосилнинг учдан икки қисми ишлаб чиқарилгани сир эмас. Иккинчидан, 1917-1990 йиллар ичида Ўзбекистонда камида 212 млн. тонна пахта етиштирилиб, чоризм даврини (1865-1917) ҳам қўшиб ҳисобласак 125 йил давомида юртимизда 220 млн. тонна пахта тайёрлангани маълум бўлади. Унинг эгаси ҳам, ҳузурини кўрган ҳам Москва бўлгани эса мутлақо ҳақиқат. Учинчидан, толага айлантирилганда мазкур кўрсаткич ўрта ҳисобда камида 70 млн. тоннага тенг бўлиб, жаҳон бозори баҳосида хом-чўт қилинганда йўқ деганда 80-90 млрд. долларни ташкил қилганини эслатиш жоиз. Тўртинчидан, 80-90 млрд. доллар фақат толанинг хом ашё сифатидаги нархи эканини инобатга олиб, такрор ва қайта ишлаш жараёнида ундан олинган тайёр маҳсулотлар келтирган қўшимча қиймат, чигит, ғўза, момиқ ва умуман, бу сердаромад ва универсал ўсимликнинг бошқа таркибий қисмларидан олинган ашё ва материалларни ишлаб чиқариш, фан ва техниканинг турли соҳаларида асқотишини назарда тутсак, у ҳолда Ўзбекистонда 130 йил давомида фақат пахтачилик соҳасининг ўзи юзлаб миллиард доллар миқдоридаги улкан бойликни яратгани аён бўлади. Шу ерда бир неча йил бурун юртбошимиз ташлаган савол туғилади: Қани бу бойлик, у қаёққа кетди? Айтилганидек, унинг ҳузурини Москва кўрди. Аммо Ўзбекистон нимага эришди?

1917 йил маълумотларига кўра, Ўзбекистоннинг вилоят ва туманларидаги мавжуд экин майдонларида пахта ўсимлигининг салмоғи 3 фоиздан (Жиззах) 35 фоизгача (Андижон, Қўқон) кўрсаткични ташкил қилган. 1860 йили, яъни Россия босқинигача, пахта экин майдони 36 минг гектардан иборат бўлса, 1913 йили 424 минг гектар, яъни умум экин майдонининг (2 млн. 188,7 минг гектар) 19 фоизини қамраб олган. Эсимизда бор, мустақиллик арафаси йилларида матбуотда эълон қилинган маълумотларга кўра эса мустамлакачиликнинг сўнгги йилларида бу борадаги кўрсаткич камида 70 фоизни ташкил этган. Бир сўз билан айтганда чоризм замонасида мамлакатимизда бошланган пахта яккаҳокимлиги сиёсати совет даврида ўз амалий хотимасига етказилди. Йил ўн икки ой давомида пахтакорнинг уқубатли меҳнати, пахтачиликдаги кимё "ютуқларининг" оқибати юзага келтирилган миллат генофондининг завол топиши, экологиянинг бузилиши, бутун бир денгиз - Оролнинг қуриши кабиларни эслаш бугун канчалик оғир. Империянинг пахта мустақиллигини таъминлаш, Россия енгил саноатини узлуксиз хом ашё билан боқиш, Москва валюта жамғармасини тўлдириш, унинг халқаро миқёсда, хусусан, коммунистик мафкурани кенг равишда ёйиш ва у ҳукмрон мамлакат ва минтақаларни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлашда ўзбек деҳқонининг аянчли меҳнати билан етиштирилган пахтанинг ўрнини тасаввур қилиш қийинмас. Бир сўз билан айтганда , Москванинг пахтачилик сиёсати Ўзбекистоннинг қарамлик занжирларини мустаҳкамлагандан мустаҳкамлаб бораверган. Масалага яна бир муҳим жиҳатдан ёндашсак.

Минг йиллар давомида ўз-ўзини буғдой, арпа ва бошқа дон маҳсулотлари билан таъминлаб келган ўзбек халқи пахта яккаҳокимлиги сабаб четдан келтириладиган буғдойга, нонга муҳтож бўлиб келди, яъни Москвага янада боғланди. 1913 йили дон экинлари умумий экин майдонларининг 70 фоизини ташкил қилган ҳолда, 1986 йилга келиб мазкур кўрсаткич 18 фоизга тушган. 1913 йили ўлкамизда 512,6 минг тонна буғдой етиштирилган бўлса, 1986 йили 263,2 минг тоннадан ошмаган. Ваҳоланки, худди шу даврда аҳоли сони 4 млн. 334 мингдан 18,5 млн.га кўпайган, яъни тўрт баробар. Демак, 1913 йили бизда киши бошига 118 кг. буғдой тўғри келган бўлса, 1986 йилда баъзилар айтишича "коммунизм" даврида 14 кг. дан ошмаган. Бу қисқаришларнинг сабаби нима? Буғдой майдонлари пахта майдонларига айлантирилган. Худди шу каби мамлакатимиз водий ва воҳаларидаги минглаб, юзлаб йиллик боғ-роғлар ўрнида пахтазорлар бунёд этилгани ҳам маълум.

Совет империяси қишлоқ хўжалигида ва у билан боғлиқ саноатда Ўзбекистон нафақат пахта, балки бошқа муҳим маҳсулотлар сирасидан ҳам етакчи ўрин эгаллаганлигини ёдга солиш ўринлидир. Совет даврида эълон қилинган статистик маълумотлар таҳлили шуни кўрсатадики, 1917-1991 йиллар орасида Ўзбекистон давлат, яъни Москва буюртмаси (буйруғи билан деяверинг) билан бир млн. тонна пилла, 100 млн. донадан ортиқ қоракўл тери топширган. Биз бу ерда Россиянинг турли шаҳарларига арзон гаровга жўнатилган миллионлаб тонна сабзавот, полиз, боғдорчилик, узумчилик маҳсулотларининг ҳисобини қилаётганимиз йўқ.

Бас, етар. Шу ҳужжатли маълумотларнинг, улардан қилинган хулосаларнинг ўзиёқ "совет" мустамлакачилик тузумининг асл башарасини очишга кифоя қилади. Аммо бу мазкур йўналишда иш тўхтади дегани эмас. Шу билан бирга бир нарса аниқ: ўз пайтида "коммунизм" ғояси қанчалар қабиҳ ниятлар асосида қурилган бўлса, эндиликдаги "интеграцияни тезлаштириш", "Евроосиё", мана энди "иттифоқ" ғоялари ҳам худди ўша империяпарастлик, бировлар ҳисобига кун кўриш, миллий манфаатларни инкор этиш сиёсатига хизмат қилишига шубҳа йўқ. Фақат одам бир нимага ачинади:"совет" даври фожиаси киши кўзини очиши керак-ку, кишилар учун ғоянигина тўғрилигини исботлаш йўлида яшашдан кўра амалда фаровон, адолатли ҳаёт қуриш мақсади азизроқ, реалроқлиги оддий ҳақиқатку. Чунки, юртбошимиз айтганларидек, "аравани отдан олдинга қўйиб бўлмаганидек, сиёсатни ҳам иқтисодиётдан олдинга қўйиб бўлмайди".

Азамат ЗИЁ

● *Социология ва ҳаёт* ●

МАРКЕТИНГ НИМА?

Маркетинг (ингилизча Market - бозор) - фирма маҳсулотини ишлаб чиқариш ва сотиш жараёнида ўз рақобатчиларини, истеъмолчиларини ва бозорини ҳар томонлама ўрганиб, ҳаракат қилишдир.

Бозорни ўрганиш деганда истеъмолчиларнинг дид ва истакларини билиш тушунилади. Бу билан албатта ҳисоблашиш зарур.

Бозорга мослашиш талабни қондирадиган маҳсулотларнигина ишлаб чиқариш зарур демакдир. Асл ният нима ишлаб чиқарилган бўлса, шуни сотиш эмас, балки бозорталаб маҳсулотларнигина ишлаб чиқариш бўлмоғи керак.

Бозордаги ҳаракат стратегияси ва тактикасини ишлаб чиқиш маркетингнинг асосий вазифасини ташкил қилади. Маркетинг стратегияси корхона имкониятларини бозор талабларига мослаштиришдан иборат. Тактика эса асосий мақсадга эришиш учун маркетингнинг аниқ йўналтирилган амалиётни таъминлашни англатади. Юқоридаги талаблар асосида фаолият юритган корхона бозорга нисбатан фаол маррани ўзига нақд қилиб қўяди.

Маркетинг назариясини бошқариш тизимида "корхонанинг тафаккур тарзи" деб атасак, бозордаги бевосита маркетинг фаолиятини "корхонанинг ҳаракат тарзи" деб баҳолаш мумкин. Мана шу ҳаракат жараёнида қўлланиладиган маркетингнинг турли усуллари ва воситалари мажмуини мутахассислар маркетинг - "микс" деб атайдилар. Унинг асосида 4 "Р" формуласи туради: 1) price (нарх), 2) product (маҳсулот), 3) place (ўрин-жой), 4) promotion (силжиш).

Ўз мақсадлари йўлида корхона товар сифати ва сервисни такомиллаштириш, мосланувчан нарх сиёсати, реклама, товар ҳаракати каби маркетинг кўринишларини қўллайди

Товар деганда маҳсулотнинг фақат жисмини эмас, балки унинг ташқи кўриниши, нархи, у билан боғлиқ бўлган фирма хизматлари (сервис), реклама ва ҳатто савдо усуллари ҳам тушунилади. Булар товарнинг бозори чаққон бўлиши учун муҳимдир. Янги товар бозорни эгаллаши, ўзлаштириши учун сиз товарнинг бозорга кириб келишидан тортиб чиқиб кетгунигача бўлган муддатини билишингиз лозим. Бу муддатнинг бир қанча босқичлари бўлиб, ҳар бир босқичнинг ўз белгилари мавжуд:

1) маҳсулотнинг бозорга олиб чиқилиши. Бунда товарнинг кетиши қийин бўлади, рекламага кўпроқ маблағ сарфланиши туфайли даромад ҳам камроқ бўлади;

2) ўсиш даври. Сотув ва фойда ҳажми ортади, пировардида сизнинг харажатларингизни тўла қоплаш даражасигача бориб етади;

3) еткулик даври. Товарнинг кетиши яхши бўлиб, фойда энг юқори даражага кўтарилади, фирма даромадининг асосий қисми қўлга киритилади;

4) бозорнинг мазкур маҳсулот билан тўлиш даври. Маҳсулот сотилиши энг юқори нуқтага чиқади. Лекин янги маҳсулот томонидан рақобат кучаяди. Бу эса рекламага сарфланадиган маблағни оширишни талаб этади. Реклама ва бошқа ҳаражатларнинг кўпайиши даромадларнинг пасайишига олиб келади;

5) маҳсулотнинг эскириши ва аста-секин бозордан чиқиб кетиши.

Талабҳам бир қанча шаклларда намоён бўлади ва товарлар орқали ифодаланади:

* анъанавий талаб ҳамма кўниккан товарларда ифодаланади;

* классик талаб (сўм) - узоқ вақт давомида барқарор бозорга эга бўлган ғоят машҳур маҳсулотда ифодаланади;

* фетиш талаб - тезда шуҳрат қозониб, кўпчилик диққат-эътиборини тортадиган молларда кўриниш беради. Бундай товарлар машҳурлик чўққисига кўтарилиб, сўнг инқироз даврига ўтади;

* мавсумий талаб (мода) - муайян даврлар давомида яхши сотиладиган маҳсулотларда намоён бўлади;

* қўмсовчи (ностальгик) талаб - гўё эскиргандай бўлиб кўринувчи, аммо яна машҳурлик даврига кираётган молларда ифодаланади;

* касод талаб - умуман муваффақият қозонилмаган молларда ўз ифодасидан топади.

Маркетинг амалиётида янги маҳсулотга нарх жорий қилиш ёки маҳсулот нархини ўзгартириш кабилар муҳим аҳамиятга эга. Буни нарх маркетинги деб атаса ҳам бўлади, у нархга таъсир ўтказадиган турли омилларни эътиборга олиш билан ажралиб туради. Нархнинг шаклланишида ҳаражатлар, талаб, рақиблар, нарх мақсадлари, ҳукуматнинг нарх сиёсати каби омиллар сезиларли таъсир ўтказади.

Маълумки, талаб асосан уч хил кўринишга эга бўлади. Нархдаги ўзгаришларнинг талабдаги ўзгаришларга олиб келиши равон талаб, фақат қисман таъсир кўрсатиши норавон талаб, ва ниҳоят, онда-сонда учрайдиган талаб якка талаб деб юритилади.

Муваффақият билан иш юритиш учун бозорнинг ҳолатини ўрганиш, яъни истеъмолчиларнинг талабини, қондирилмаган эҳтиёжларини аниқлаш керак бўлади. Буни бозорни сегментлаштириш (бўлакларга ажратиш) деб атайдилар. Бозор бир жинсли ҳодиса бўлмай, айрим-айрим сегмент (бўлак) лар мажмуи ҳисобланади. Шунинг учун талабни қондиришга табақаланган ҳолда ёндашув, товарлар тури, сифати ва миқдорига турли талаб қўядиган истеъмолчиларни гуруҳларга ажратишда турли мезонларни қўллаш мақбул. Бозорни сегментлашда жинс ва ёш мезонлари ҳам ҳисобдан четда қолмаслиги керак.

Хуллас, бозорда ҳаракат қилиш ўзига хос билим ва тажрибани талаб қилади. Ўзини ишбилармонликка бағишлаган ёшлар маркетингнинг тартиб-қоидаларини кунт билан эгаллашлари керак.

Абдуғани ХОЛБЕКОВ, фалсафа фанлари номзоди.

МДҲДА ЯГОНА

Пойтахтимизнинг чекка қисмида - Ботаника боғи ҳудудида МДҲ давлатлари ичида ягона ноёб иншоот - Ҳайвонот боғи жадал суръатларда қад ростлаяпти. У қарийб 20 гектарни ишғол этади. Яқин келажакда эса унинг ҳудуди 60-70 гектарга етади.

Ҳайвонот боғида дунёда мавжуд кўплаб ноёб ҳайвонлар, паррандаларнинг эркин яшаб, кўпайиши, фарзандларимизни табиат ажойиботлари билан ошно бўлишлари учун зарур барча шароитлар муҳайё қилинади. Бу ерда шунингдек, олимларнинг илмий изланишлар, устида ишлари ҳам инобатга олинмоқда.

Қурилиш бош пудратчиси - "Тошуйжойинвестқурилиш" корпорацияси ва бошқа бир қанча вазирлик ҳамда идораларнинг бинокорлари ишни кечаю-кундуз давом эттиришмоқда.

ЎзА сураткаши М.АМИН олган лавҳаларда қурилиш жараёнлари акс этган.

● *Наманган томонларда* ●

МУСТАҚИЛЛИК ПАРТАСИ

Чортоқ шаҳридаги Абу Али Ибн Сино номли 9-ўрта мактабнинг бошланғич таълим ўқитувчиси Феруза Нуриддинова раҳбарлик қилаётган 3 "А" синф ўқувчилари бошқалардан кўра кўпроқ мактабга шошадилар. Дарс қолдирмай аъло баҳога ўқишга жиддий эътибор берадилар.

Чунки,синф хонада биринчи қаторда, биринчи партага мустақил Ўзбекистон байроқчаси қўйилган. Бу партада намунали хулққа эга бўлиб, барча фанлардан фақат "5" баҳога ўқиган ўқувчилар ўтирадилар.

Синфдаги 25 ўқувчининг қарсаклари остида, ўқитувчининг табриги билан "Мустақиллик партаси"га номзодлар айтиб ўтилади. Синфда эса номзодликка мусобақалар ўтказилиб турилади. Ўқувчиларнинг орзуси бир марта бўлса ҳам "Мустақиллик партаси"да ўтириш.

ХОТИРА ТУРНИРИ

Ёқубжон аканинг номини Чортоқ шаҳридаги 9-мактаб жамоаси, ўқувчилар ва ота-оналар ҳурмат билан тилга оладилар. Бу фидойи муаллим узоқ йиллар мактабда ёшларга таълим-тарбия берганлар. Шафқатсиз ўлим у кишини бевақт орамиздан олиб кетди. Мактаб жамоаси устоз хотирасини эъзозлаб келишмоқда. Ҳар йили баҳорда хотира турнири ўтказиш анъанага айланган.

Яқинда навбатдаги турнир бўлиб ўтди. Унда шаҳар мактаблари, домланинг собиқ ўқувчиларидан иборат 14 жамоа спортнинг футбол тури бўйича куч синашдилар. Бир ҳафта давом этган беллашувда ғолиблар аниқланди. Уларга ҳомийлар томонидан қимматбаҳо совғалар топширилди.

К. РАҲИМОВ
Наманган вилояти, Чортоқ шаҳри 9-ўрта мактаб

"ОНА ЮРТНИ ТАВОФ ҚИЛСАМ..."

Ўзбекистон Телерадиокомпанияси ҳамда "Демир" шўъба корхонаси ҳомийлигида эълон қилган "Озодлик ўлкаси" ўқувчилар иншолари танловининг биринчи босқичига якун ясалди.

Биринчи ўрин Сирдарё вилояти Меҳнатобод туманидаги 5 -ўрта мактаб ўқувчиси Ҳасанжон Бобоназаровга, иккита иккинчи ўрин Фарғона вилояти Учкўприк туманидаги 9 -мактаб ўқувчиси Дилбар Мираҳмедова билан Тошкент шаҳридаги 154 - мактаб ўқувчиси Дониёр Азимовга, учта учинчи ўрин республика нафис санъат лицейи тарбияланувчиси қашқадарёлик Жамшид Тошқилов, Наманган вилояти Янгиқўрғон туманидаги 33 - мактаб ўқувчиси Ҳуррият Акбарова,Қашқадарё вилояти Китоб туманидаги 44 -мактаб ўқувчиси Самандар Мухторовга насиб этди. Шунингдек, республикамизнинг турли вилоятларидан ўқувчилар йўллаган иншолардан олтитаси рағбатлантирувчи ўринга муносиб топилди.

Яқинда "Озодлик ўлкаси" иншолар кўриги ғолиблари муҳташам "Туркистон"саройига таклиф этилдилар.Уларга Телерадиокомпанияси, "Демир" шўъба корхонаси ҳамда Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигининг совғалари, фахрий ёрлиқлари топширилди.

Авлодлар ўз ворисларига энг улуғ моддий ва маънавий бойликлари билан бирга, энг қутлуғ армонларини ҳам мерос қолдирадилар. Миллатнинг кўксини тоғдек юксалтирадиган фахру ғурури ҳам, аждодларимга насиб этсин, деб дил -дилдан тилайдиган армонли интиҳолари ҳам,шубҳасиз,аввало Ватан билан боғлиқдир.

Беш ёшли гўдакни етаклаб бардам,

Юртбошим кетмоқда қадамлар илдам,-деб бошлайди қашқадарёлик Жамшид Тошқилов озод Ватан ҳақидаги шеърини. Истиқлолнинг тарихий моҳиятини теран ҳис этган дилларда : "Фарзандларимиз Ватанини, миллатини,ўзини ёрқин танисин",- деган устувор ният бор. Сабабки, дунё тарихининг илк битикларидан тортиб XX аср бошигача яратилган барча маънавий мукаррамликларда ўз саховатли тупроғию, ўзининг кимлиги билан башариятнинг муҳаббати, ҳурмати,эъзозу ихлосини қозонган халқимизнинг номи кейинги етмиш йил ичида собиқ совет тузуми ботқоғига ғарқ қилинди.Оқибатда шу давр ичида яшаб ўтган, яшаётган авлодларнинг онгида Ватан деган тушунча умумий бир мавҳумликдан,ўз теран томирлари чуқур кириб борган тупроғини ҳис этмаган "Советлар юрти" деган руҳингга, қонингга,жонингга ёт тушунчани шунчаки шиор қилиб олган лойқа тасаввурдан иборат бўлиб қолганди.

Кўнгил мулки

Ҳозир 11 - синфда ўқиётган Ҳасанжон Бобоназаров 1986 йилда Саратов шаҳрида ҳарбий хизматни ўтаётган акасини кўргани борганларида хотирасида муҳрланиб қолган манзараларни шундай тасвирлайди:

"Каттагина қисмдан иборат бўлган зобитлар баланд уйлар қуришар, кимлардир асфальт ётқизар, яна кимлардир машиналардан ғишт туширарди. Мен бўлсам кичкина фикрим билан ўйга толардим:

"Шу йигитлар шунча ишларни ўз юртимизда қилса борми,аллақачон эскилар тикланиб,янгилар кенгайиб кетган бўларди." Кейин Ҳасанжон ҳар қандай одамни ҳаяжонлантирадиган шундай фарзанд эканлигидан кўксини тоғдек юксалтирадиган воқеаларни эслайди.

"Мабодо урушда ҳалок бўлган боболарим номи бормикан",деб Волгоградга ўтдик. Мамаев-Курганда урушда ҳалок бўлганларнинг номи зарҳал билан ёзилганди. Мармарларга алоҳида-алоҳида ўйилган ўзбек номлари оталар, боболаримиз жасоратидан сўзлаб турарди.

Кейин Волга дарёси томон йўл олдик. Қирғоқда турган йигирмага яқин чет эллик одамлар қўлимиздан авайлаб ушлаб кемага ўтқазишди. Улар кубалик ва даниялик экан,биронтаси ҳам рус тилини билмасди. Шунда онам ўзбек тилида:"Биз Тошкентданмиз",-дедилар. Бу сўзни эшитиб улар чайқалиб ўринларидан туриб кетишди. "Ур-ра, Тошкан!", "Вива Тошкан!"- дейишарди. Мени гавдали одам тиззасига олди,кейин қўлма-қўл қилиб кўтаришди.Маълум бўлдики, уларнинг айримлари Тошкент кинофестивалида қатнашган экан. Самарқанд сўзини алоҳида тилга олишарди.

Ҳаттоки, кема ичида кичкина зиёфат ташкил қилинди, бараварига ўйинга тушиб кетишди. Ўйинда ҳам "Тошкан,Тошкан!" деб куйлашарди. Тошкентга боришни ният қилишарди..."

"Ўша куни тунги соат тўртларда Тошкентимизга қайтиб келдик.Тонг отишига ҳали анча бор, лекин Тошкент тайёрагоҳида одамлар кундузгидай гавжум, қўлларида гул. Кимларнидир кутишаяпти, кузатишаяпти. Қозонларда паловлар, чойлар қайнаб турибди.Эрта тонгда пойтахтимиз яна ҳам файзли кўринарди.Шунча жойларни кўриб келдим, лекин она юртим қучоғимга сиғса-ю,борлиғини қучиб тавоф қилсам,дердим.

Мен шундай юртнинг фарзанди бўлганимдан ғурурланаман. Ўзбекистонимиз осуда, гуллаб - яшнайверсин,"- деб иншосини якунлайди Ҳасанжон Бобоназаров.

Чамандаги турфа гуллар бир-бирининг ифорини,рангини,кўрку чиройини тўлдиргани каби,ҳар бир иншода ёшлар қалбининг она Ватанга муҳаббат туйғулари ўзига хос шаклда, ўзига хос ифодаю ташбеҳларда намоён бўлади.

Дилбар Мираҳмедованинг "Она тупроқ" шеъри самимияти,рост туйғулари билан ўқувчига манзур бўлади:

Боболарим униб ўсган она тупроқ,
Не муборак қонлар сингган она тупроқ.
Истиқлолинг, истиқболинг йўлларида
Бўлса минг жон бўлсин қурбон,она тупроқ.

Тўтиё деб кўзга сурай ҳар заррангни,
Ўзгача бир жилоси бор ҳар бир рангни.
Асрларга татигулик доғ,ярангни -
Малҳам бўлиб дардинг олай, она тупроқ.

Не кунларни ўтказмади азиз бошинг,
Ғанимларга бўлди талош ҳатто тошинг,
Энди етсанг,ўзгаларга кетди ошинг,
Не зотларга хўп таланган она тупроқ.

Совет тузумининг маккор сиёсати руҳиятимизни ўтмиш билан боғловчи ҳар қандай кўприкни қўпориб ташлаш учун истибдоднинг ҳамма жазо чораларини ишга солди. Мақсади - миллатнинг кучини, ғururини, бирлигини,юксак орзу -ишончларини синдириш,Қизил империя манфаатларига тиз чўктириш эди.

Истиқлол эса чарақлаб чиққан офтоб каби,шарқираб келган қудратли дарё янглиғ, осмон баробар қилиб тикланган ғовларниям писанд этмайдиган ақлу заковат мисол неча минг йиллик тарихимизга туташ йўлларни очиб, мунавварлаштириб юборди.

"Ватан остонадан,киндик қони тўкилган, илк бора "инга"лаб йиғлаган чоғингда кўз ёшларинг тўкилган маскандан бошланади",-деб ёзади Тошкент вилояти Қибрай туманидаги 2 - мактаб ўқувчиси Шоҳсанам Эргашева. -Мен яна шуни энтикиб айтгим келади:"Мурғак гўдак бокира кўзчалари билан бу дунё сеҳрига ҳайрон боқар экан,она ўз алласи орқали ҳаёт деб аталмиш бебаҳо неъмат сирларини унинг қалбига сингдира бошлайди. Бу муқаддас қўшиқда эса аввало инсоний меҳр, Ватанга муҳаббат,Тўмарис,Широқ каби аждодларимизнинг мададкор руҳлари...-барча -барчаси мужассам бўлади..."

"Ўзбекистонни илғор давлатлар қаторига олиб чиқишга қаратилган қатор хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Шулардан бири ҳаётимизнинг ҳар бир соҳаси бўйича етук миллий мутахассислар етишиб чиқиши учун ёшлар орасидан иқтидорлиларни танлаб олиб, уларни чет элларга юбориш учун шароитлар яратиб берувчи "Умид" жамғармасининг тузилишидир," - бу Тошкент шаҳридаги 150 -мактаб ўқувчиси Отабек Иноғомовнинг иншосидан парча.

"Бутун оламни кезиб чиққанда, барча ажойибу ғаройиб, мўъжизакор жойларни томоша қилганда, Ўзбекистоннинг кичик бир қишлоғидаги файзу тароватдан баҳра олгандай лаззатланмайман",-деб ёзади Дониёр Азимов.

"Менинг бирдан-бир орзуим мамалакатимизда,қолаверса, бутун ер юзида ҳозирги кунда баъзи бир давлатларда юз бераётганга ўхшаган жанглар бўлмасин",- Тошкентлик Д.Азимовнинг бу тилагига беихтиёр чин дилдан қўшиламиз.

"Мустақиллик йўлида қанчадан -қанча қонлар тўкилмади.Биз эмасми,уни мукаммаллаштириб кўкларга кўтарадиган?"- Дилафрўз Акмалованинг иншосидан олинган бу қисқа сатрлар билан "Озодлик ўлкаси" танловининг 1 - босқичига юборилган иншолар шарҳини тугатмоқчимиз.

Мустақилликни мукаммаллаштириш ҳар биримизнинг зиммамизда.Ёшлар ҳаётининг муқаддас мезонлари шу ниятнинг тўлиғича рўёбга чиқиши билан боғлиқ. Бунинг учун айни кунларда катта ҳаёт остонасига келаётган йигитлар, қизлар қай бир амалий фаолиятлари билан жамиятга, Ватанга хизмат қилишни ўрганаяптилар?- иншонинг иккинчи босқичи мана шу мавзуга бағишланди.

Муҳтарама УЛУҒОВА.

Ўзбекистон—бағри кенг ватан

ҚУРИЯНИ БИЛАСИЗМИ ?

Мамлакатимизда истиқомат қилаётган турли миллатга мансуб Ўзбекистон фуқароларининг ўз тилларида ўқиб, миллий, маънавий-маърифий қадриятларини унутмасликлари, эъзозлашлари ва ривожлантириб боришларига ғамхўрлик кўрсатилмоқда.

Бундан беш йил муқаддам мамлакатимиз Президенти Қурия Республикасига ташрифи чоғида Ўзбекистонда икки давлат ўртасида таълим ва маданият соҳасидаги дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини мувофиқлаштириб борадиган муассаса ташкил этиш таклифини киритган эди. Шу боис, Ўзбекистонда Қуриянинг элчихонаси иш бошлагач, таълим маркази тузилган эди.

- Биз ўз фаолиятимизни Қурия Республикаси таълим вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги ўртасида ўзаро ҳамкорлик бўйича имзоланган шартнома асосида юритмоқдамиз, - дейди таълим маркази директори Чонг Ман Сэб,-- ўтган қисқа вақтда Ўзбекистонни ўз ватани сифатида ардоқлаб, ҳалол меҳнат қилаётган, республика мактабларида корейс тилидан дарс бераётган икки ярим мингдан зиёд ўқитувчилар малакасини оширдик, таржимонлар тайёрладик, Қурияга турли хизмат сафарларига борувчиларга тил ўргатдик.

Марказ қошида корейс тили ўқитувчиларининг Тошкент шаҳар ва вилояти кенгашлари тузилган. Улар билан ҳамкорликда семинарлар, олимпиадалар, Қурия халқ ижодиёти фестиваллари уюштирилмоқда. Ҳозир Ўзбекистонда 94 та мактаб ва курсларда 129 нафар ўқитувчилар 6 минг нафарга яқин ёшларга корейс тили ва маданиятидан сабоқ бермоқда. Марказ бундай мактаб ва курсларнинг ўқитувчилари ҳамда ўқувчиларини ўқув қуроллари, адабиётлар, таълимнинг техник воситалари билан мунтазам таъминламоқда.

Ўтган шанба куни пойтахтнинг Мирзо Улуғбек номидаги истироҳат боғида "Қурия республикасини биласизми?" мавзуида иншолар танлови бўлди. Унда турли ёшдаги юзлаб корейслар иштирок этишди. Иншо ғолибларига Қурия республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва муҳтор элчиси Че Ёнг Ха қимматбаҳо совғалар топширди.

- Юртимизда биз корейс миллатига мансуб Ўзбекистон фуқароларининг худди ўзбеклардай эркин, фаровон, тенг ҳуқуқли ҳаёт кечиришимиз учун барча шароитлар яратиб берилган, - деди танлов ғолиби Тошкентдаги 246-мактаб 10 синф ўқувчиси Марина Ким. - Шунинг учун миллий қадриятларимизни унутмаган ҳолда ватанимиз бўлиб қолган Ўзбекистоннинг равнақини ўйлаб яшаяпмиз.

Танловда ғолиб чиққан 11 нафар ёшга Қурияга сафар қилиш учун бепул йўлланма берилди.

Суратларда: Иншолар танловидан лавҳалар.
А. Герасимов суратлари

Ўрхон Шоиқ Кўкёй

БУ ВАТАН КИМНИКИ ?

Бу Ватан, тупроқнинг азиз бағрига
Буюк тоғлар каби чўкканларники.
Тарих ғилдирагин юргизган зотлар,
Кураш тарафига ўтганларники.

Бу Ватан, жанг-жадал ўчоқларидан
Кўпирган шаҳд-шиддат ирмоқларидан,
Кўксига ғолиблик байроқларидан -
Аланга учлари ботганларники.

Олдинга отилиб тошқин•селлардай,
Келтириб - озодлик, тонгги еллардай,
Гоҳ эса бош эгиб маъсум гуллардай -
Азиз жонин фидо этганларники.

Тарихнинг тилидан тушмас бу достон,
Дарёлар саркашдир, тоғлар қаҳрамон,
Ҳар тоши бир ёқут бўлган бу Ватан -
Уни дея яшаб ўтганларники!

Сомиҳ РИФАТ

Зоҳир Тошхўжаев Тошкент Давлат Аграр университети қошидаги Ўзбек-Турк лицейининг 11-синфида таҳсил олади. У араб ва турк тилларини қунт билан ўрганмоқда. Ана шу халқларнинг адабиёти, илм дурдоналарини ўзбек тилига ўгириш билан ҳам шуғуллангади.

Қуйида Зоҳирнинг турк адабиётидан қилган таржималаридан намуналар эълон қилинмоқда.

ОЛТИН БЕЛАНЧАК

ОНА ҲАСРАТИ

Ўсади боғчада баланд бир арча,
Кўринмайди арча томондан қуёш.
Бир паришон она чиқар ҳар кеча,
Шаҳид ўғлин эслаб, тўкар дув-дув ёш.

"
Боғчанинг четида маъюс ўлтириб,
Дардини шу ёлғиз арчага сўйлар.
Қани эди боғда тўйлар қилиниб,
Сўйилса, эл учун бир неча қўйлар.

Оғриқлар ичинда бўлди у карахт,
Ҳижронзада она кимга тўй қилсин?!
Ўғлидан эсдалик ёлғиз шу дарахт,
Дарахт-да овозни ютаверар жим.

Ёлғиз ўғил ёвнинг ўқига учиб,
Қонларга бўялди бутун бадани.
Жон берганди Ватан тупроғин қучиб,
Мана, озод бўлди унинг Ватани.

Туркчадан Зоҳир ТОШХЎЖАЕВ таржималари.

СОҒИНЧ

Эриди минг йиллик муз қасрлари,
Тоғда тош қалбидан гуллар узатди.
Юлдузлар фалакнинг мангу сирлари,
Хатосини охири ўзи тузатди.

Кўзимнинг уйида бир меҳмон келди,
Руҳим кўр тақдирга фонуслар илди.
Жисмим нурлар ила бўлиб дугона,
Шамол атрин олиб шодумон елди.

Юлдузлар тўкилди қароқларимдан,
Бахт қизил гул узди ёноқларимдан.
Еру осмон аро нурлар боғланиб,
Соғинчлар исинди сўроқларимдан.

Шоира РАУПОВА, ўқувчи.

ЯХШИ ИНСОН МАДҲИ

Яхши инсонсан демак, эл сени ардоқлагай,
Яхши фарзанд ҳамиша она сутин оқлагай.

Орият агар билсанг, асли инсон зийнати,
Ориятли инсон топар эл аро ўз ҳурматин.

Бағри кенглик қалби пок инсонларга хос эрур,
Офтобмисол нур, тенглик инсонларга хос эрур.

Эл дуоси ҳамиша эътиқод, иймон бергай,
Ширин забон инсонга доимо дармон бергай.

Яхшиларни мадҳ этиб Умид сира кам бўлмади,
Яхшиларга ёндошиб азиз бошим ҳам бўлмади.

Умид КАРИМЖОНОВ, ўқувчи.

ДИН ВА МАЪНАВИЯТ УЙҒУНЛИГИ

1997 йил - Инсон манфаатлари йили деб эълон қилиниши халқимиз кўнглидаги гап бўлди. Бу борада республикамизда қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Инсон манфаатлари маънавий баркамоллик билан бевосита боғлиқдир. Шунинг учун яқинда Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг қарорига биноан олий ўқув юртлари, илм даргоҳларида "Маънавият ва маърифат асослари" фани ўқитила бошланди. Тошкент Давлат Авиация институти талабаларида ҳам мазкур фан катта қизиқиш уйғотмоқда.

Билим масканида ўтказилган "Дин ва маънавият" мавзуидаги давра суҳбати ислом динининг маънавий юксалишидан, ёш авлодни тарбиялашга оид аҳамияти, динларнинг ўзаро муносабати ҳақида атрофлича фикрлашилди.

Владимир Кондратенько, Тошкентдаги Успенский кафедрал соборининг олий мартабали руҳонийси:

- Бугунги давра суҳбатимиздан асосий мақсад ёшларимизни маънавий баркамолликка эришувларида диннинг тутган ўрни ҳақида батафсил маълумот беришдир. Ҳаммаларингизга яхши аёнки, ҳозир биз демократик адолатпарвар жамият, кучли иқтисодий салоҳиятга эга бўлган давлат қуриш учун яшаётган ҳамда меҳнат қилаётган одамлармиз. Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганларидек, бозор муносабатларига ўтиш - ҳаётий етуклик ва сабр-матонатни синовдан ўтказувчи ўзига хос имтиҳондир. Маънавий бўшлиққа ёки кўнглига келган ишни қилаверишга берилишга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Шу сабабли ҳукуматимиз томонидан маънавий-руҳий тикланиш ва покланиш муаммоларига алоҳида эътибор берилмоқда. Эътироф этиш жоизки, республикада истиқомат қилувчи барча миллатлар ва динга мансуб кишиларнинг тинчлиги, равнақи таъминланаяпти.

Конституциямизнинг 31- моддасида қайд этилган: "Ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон хоҳлаган динга эътиқод қилиши ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди." Ушбу модда эса бугун ҳаётда ўз аксини тўла топмоқда.

Қобил Қори Тошпўлатов, Тошкент шаҳар ҳокимлигининг маънавият ва маърифат бўлими бош мутахассиси:

- Ҳозирги суҳбатни тинглаб бир нарса ёдимга тушиб кетди. 80-йилларда хорижлик ватандошларимиз Ўзбекистонга келиб: мен Ватанни кўрдим, жаннатдан бир лавҳа экан. Лекин афсуски, диний эркинлик йўқлиги кишини изтиробга солади, деган эди. Яратганга шукрлар бўлсинки, бугун истиқлол туфайли халқимизга унинг қадим қадриятлари, дин ва эътиқоди қайтарилди.

Сир эмас, шўролар даврида "маънавият" атамаси бизнинг шууримиздан бадарға қилинганди. Агар аҳамият берган бўлсангиз, Қуръоннинг "Иқра" сураси ҳам илмга даъват билан бошланади. Одоб бир дарахт бўлса, илм унинг мевасидир, дейди доно халқимиз. Қуръони карим инсонларда эзгу амалларни мужассамлаш учун хизмат қилади. Ҳозирда гиёҳвандликка, ўткир спиртли ичимликларга ружу қўйган ёшларимиз учраб туради. Бундай хатарли йўлдан уларни қайтариш, маънавий баркамол инсон бўлиб етишишларига ҳар биримиз қўлдан келганича ўз ҳиссамизни қўшмоғимиз даркор.

Агар ҳар бир инсоннинг қалбида эътиқод бўлса, у ҳеч қачон ёмон йўлга юрмайди. Мисрдаги Ал-Асҳар университетида ўқиб юрган кезларимда у ердаги дин аҳлининг беш-олти хорижий тилни, компьютер техникаси, иқтисодиёт, менежмент сир-асрорларидан яхшигина хабардор эканликларини кўриб, жуда ҳайратланган эдим. Айтмоқчиманки, охиратни деб дунёдан кечмайлик, дунёни деб охиратдан кечмайлик. Ҳазрати Баҳовуддин Нақшбандийнинг "Дил ба ёру, даст ба кор"- "Дилинг Оллоҳда, қўлинг ишда бўлсин" деган ҳикматларига амал қилсак, нур устига нур бўлар эди.

Турсунбой Саксонов, Республика "Маънавият ва маърифат" жамоатчилик марказининг миллий қадриятларни тиклаш бўлими бошлиғи, филология фанлари доктори:

- Бугунги кунда умумбашарий қадриятларга интилиш билан бир қаторда ҳаётимизда шарқ фалсафаси муносиб ўрин эгалламоқда. Юртимизда мусулмончиликнинг улуғ маданий қадриятлари ҳуқуқи қайта тикланди.Ўз навбатида халқимизнинг ҳаёти ҳам маънавий жиҳатдан бойроқ ва аҳлоқий жиҳатдан покизароқ бўлиб бормоқда.

Ота-боболаримиз эътиқод қилиб келган ислом динининг инсон ва унинг оиласи ҳаётидаги, одоб-аҳлоқ ва хайр-саховат ишидаги аҳамиятини юқори кўтариш давлатимизнинг дунёвий йўлдан ривожланиши виждон эркинлиги билан уйғун тарзда қўшилиб кетмоқда.

Эътиқод ҳақида гапирар эканмиз, шуни ҳам алоҳида айтиб ўтмоқчи эдимки, инсон қалбида ўзи муқаддас деб билган ғояга кучли ишонч бўлиши керак. Чунки инсон нимагадир ишониши, ҳамиша олға интилиши, орзулари рўёбга чиқиши учун ҳаракат қилиши лозим.

Йигит- қизларимиз эътиқоди ҳақида нималар айтиш мумкин? Афсуски, бугун айрим ёшларимизнинг пул топиш йўлига тушиб кетиб, на билим олишга, на бирон ҳунар эгаллашга интилмаётганлари кишини ташвишга солмай қўймайди. Тўғри, бозор шароитини тижорат, савдо-сотиқсиз тасаввур этиб бўлмайди. Лекин тижорат, савдо хизмати маданиятини эгаллаш учун ҳам илм олиш керак-ку. Пул кетидан қуваётган ёшлар қалбида меҳр-муҳаббат, шафқат, диёнат, инсофу- иймонга ўрин қолдимикан?! Наҳотки улар ўз келажаклари тўғрисида ўйламасалар...

Ўтиш даврида муаммоларнинг бўлиши табиий ҳолдир. Юртимизда аксарият ёшларнинг серғайратлилиги, илмга чанқоқлиги, шижоаткорлиги эртанги кунимиз истиқболидан дарак беради. Бунга менинг ишончим комил.

Давра суҳбатида талабалар илм-маърифат билан диннинг уйғунлигига оид ўзлари қизиққан саволларга жавоб олдилар. Суҳбат чоғида шундай хулосага келиндики, ёшларнинг маънавий камолотида ҳар бир ота-она, мураббийлар маҳалла аҳли биргалашиб, ҳамжиҳатлик билан иш юритсалар кутилган натижага эришиш мумкин. Негаки мустақил юртимизнинг халқаро майдонда обрўси тобора ортиб бораётган бир пайтда унинг жаъми фуқаролари ва айниқса ёшларининг солиҳ, фозил инсон бўлиши ниҳоятда муҳимдир.

Назокат УСМОНОВА

Фестиваль меҳмонлари

ВАН ДАММДАН "ЎЧ ОЛГАН" ПАТРИК

XII Халқаро Тошкент кинофестивалида Голливуд киноюлдузи Патрик Килпатрик ҳам иштирок этаётгани юртдошлар каби мени ҳам қувонтирди.

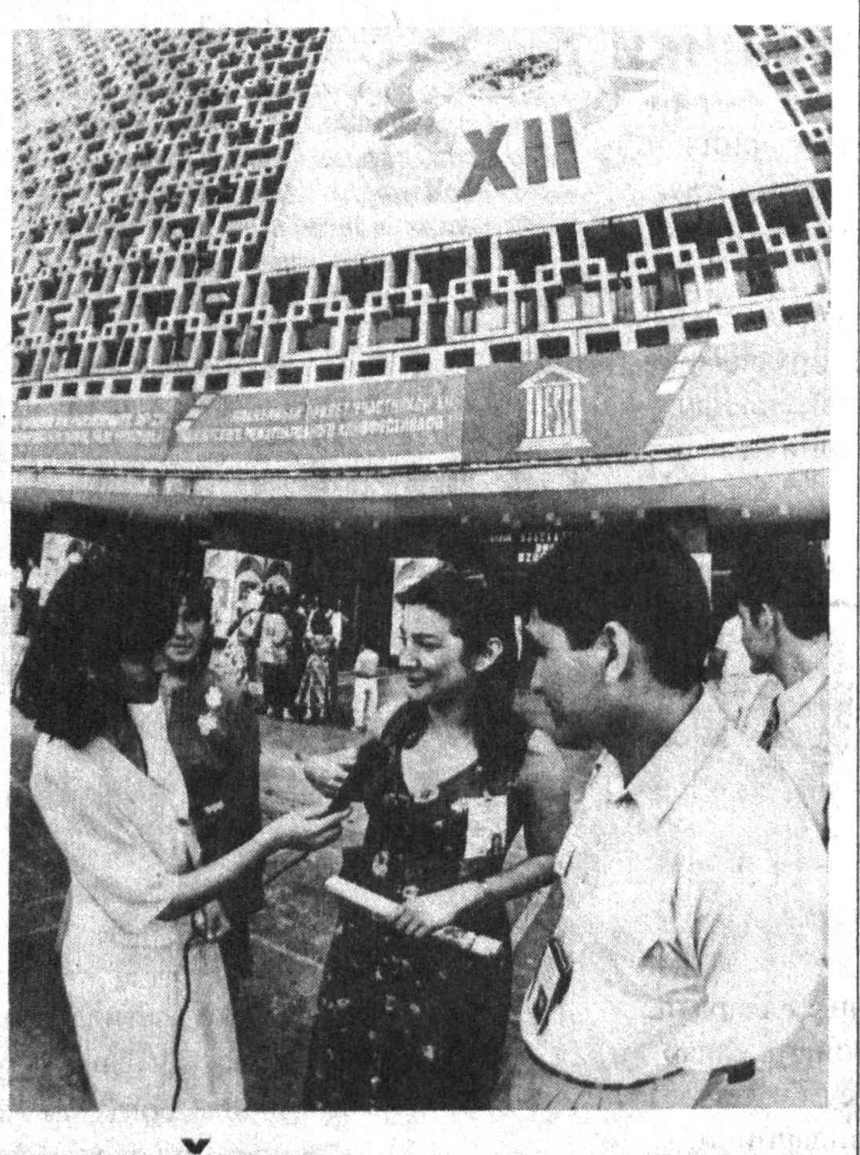

Патрик Килпатрик таниқли Америка кино юлдузи. У Арнольд Шварценеггер, Чак Норрис, Стивен Сигал, Брюс Виллис каби машҳур кино юлдузлар билан бирга кўплаб ''жангари'' фильмларда роль ўйнаган ҳамда Патрик менеджери Мэрилин Атлас хоним билан ''Интерконтиненталь'' меҳмонхонасида учрашдик.

Патрик Килпатрикнинг отаси бизнесмен, нафақат Америка, балки дунёдаги энг йирик компаниялардан бўлган «CIGNA» компаниясининг етакчи раҳбарларидан. Онаси - психолог врач. Оилада икки ўғил, уч қиз. Кичик синглиси Вашингтон штатининг сенатори, укаси расм олиш билан бир пайтда отасига ҳам ёрдамлашади.

Турмуш ўртоғи Англиянинг ''Роял Шекспир'' компаниясида дизайнер бўлиб ишлаган. 5 ёшдаги катта ўғли туғилгандан бери ишламаяпти. Кичик ўғли эса атиги олти ойлик бўлди.

П. Килпатрик Ричмонд университетининг инглиз адабиёти бўлимини тугатгач, анча йиллар давомида Нью-Йоркда яшаб, ''Time'','' People'', ''Sports Illustrated'', ''Life'' , ''Interview'' ва ''Playboy '' журналларида мухбир бўлиб ишлаган. Мухбир сифатида муваффақиятларга эришганига қарамай, муҳитни ўзгартириш мақсадида Жанубий Американинг Колумбия ва Венесуэла каби давлатларида бир қанча муддат яшаган ва репортажлар ёзган.

- Кино оламига кириб келишингиз қандай бўлган?

- 1984 йили бир инглиз киностудияси томонидан яратилаётган фильмнинг АҚШда очиқ ҳавода суратга олинадиган саҳналарида роль ижро этиш учун таклиф қилиндим. Шундан кейин, Голливуд кино ижодкорларининг назарига тушиб қолдим ва Лос- Анжелосга кўчиб ўтдим. Кинода яратган образларим деярли салбий образлар. Шу пайтгача 15 тага яқин фильмда ва 25 тача телефильмда асосан ''ёмон болалар'' ролида ўйнаганман. Бироқ,шу йилнинг август ойида суратга олина бошлайдиган янги фильмда ота образини яратаман.

- Патрик, сиз роль ижро этган фильмларнинг аксарияти зўравонлик саҳналари кўплиги билан ажралиб туради. Ёшлар эса фильм қаҳрамонларига тақлид қилишни ёқтиришади...

-Бундай турдаги фильмлар аслида кишиларни зўрликка ундаш мақсадида яратилмайди. Агар кишида зўравонлик ҳисси мавжуд бўлса, у бундай мазмундаги фильмни томоша қилишни кутиб ўтирмайди. Агар бирорта одам қилган қотиллиги сабабини ''мен шу фильмдан таъсирланиб жиноят қилдим'' , деб изоҳласа, мен у одамни руҳий хаста деб ҳисоблайман. Ўғлим ўйнаган фильмларимни томоша қилишни ёмон кўради.

Патрик менеджери Мэрилин Атласдан Тошкент кинофестивалига боришларини эшитгач, компьютерда интернет тизимига боғланиб, ўлкамиз ҳақида анча-мунча маълумотларни ўрганибди. Самарқанд, Бухоро, Хива каби қадимий шаҳарларимизни кўриш нияти бор. Пойтахтимиз Тошкент ҳам ниҳоятда хушманзаралигини гапирди. Ўзбек кино ижодкорлари билан ҳамкорлик қилиш борасида Патрикнинг менеджери ва унинг Ўзбекистонга ташрифини ташкил қилган Натан Шлейзенгер тегишли мутасаддилар билан мулоқотда бўлишади. Театр соҳасида ҳам ҳамкорлик қилиш ниятлари мавжуд.

Патрик Килпатрикнинг бўш вақти жуда кам. Кўпроқ китоб ўқиш билан банд бўлади, телевизор кўришни ёқтирмайди. Унинг Жан Клод Ван Дамм билан ўйнаган ва 150 млн доллар фойда келтирган ''Ўлим ҳақида огоҳлантириш'' фильми кинофестиваль ахборот кўригидан ўрин олган. ''Warner Brosers'' кинокомпаниясининг яна уч фильми билан бирга бу фильмнинг намойиш қилиш ҳуқуқини Ўзбекистонга бериш масаласини кўриб чиқиш ҳам кўзда тутилган.

Америкалик ҳайъат ўзбек фильмларини сотиб олиш мақсадида кино бозорида ҳам мулоқотлар олиб боради. Фестиваль конкурс дастуридаги ''Буюк Амир Темур'' фильми Патрик Килпатрикка жуда маъқул бўлди.

Бахтиёр ШОҲНАЗАРОВ,
Кино бозори матбуот маркази ходими.

КЎЗГУ

КИМКИ ЎЗИДАН ҲАЁ ҚИЛМАСА

Мухбиримиз бир гуруҳ қизларга кийиниш маданияти ҳақида саволлар билан мурожаат этди.

Миллий ва замонавий либослар ҳақида фикрингиз?

Мохидил ШАМСУДДИНОВА:

- Аёл кишининг ибоси, ҳаёси, ҳусни, кўрки бу унинг эгнидаги либоси. Миллий ва замонавий либослар деб уларни ажратиш яхши эмас. Қайси давр бўлсин, қандай шахс бўлсин кийиниш бу унинг ўз эътиқоди, дунёқарашига боғлиқ.

Саломат РЕЙИМБОЕВА:

- Миллий кийим деганимизда албатта миллатнинг қиёфаси англанади. Ўзбекнинг атлас кўйлагию, зар дўпписи, беқасам чопонию, шойи белбоғи халқнинг миллийлигини белгилайди.

Замонавий либосларга келсак давр ўзгариши билан либослар қиёфаси ҳам ўзгариб бораверади. Уларнинг умри боқий эмас. Миллийлик эса абадий.

Барно ИСОҚОВА:

- Ҳозирги кунда миллий либослар ҳақида гапиришнинг ўзи эриш туюлади, назаримда. Сабаби, ҳамма жойни замонавий либослар эгаллаган. Қайси аёл ёки қизни кузатманг, эгнида ғарб модасига хос кийимлар. Либослар миллий руҳда, замонга мослаб яратилиши керак.

Модага қараб кийинасизми ёки ҳамёнга?

Саломат РЕЙИМБОЕВА:

- ''Мода'' тушунчасининг ўзи оддий бир нарса эмас. Мода кўпроқ модельер, дизайнер, бичувчи, тикувчи сингари касб соҳибларининг дунёқараши, ҳаётга муносабати орқали пайдо бўлади. Хусусан мен учун мода бу энг аввало қулайлик, танланган кийимни ўзига раво кўришдир. Ҳамёнга қараб кийинишми? ''Кўрпангга қараб оёқ узат'', деган мақолга албатта амал қиламан.

ГУЛЖАМОЛ:

- Қизиқ савол бўлди. Бугун дунёнинг жаъми бозорлари кўзларингизга эмас, чўнтакларингизга қараб тургандан кейин ҳамённинг додини тингламай илож йўқ. Бироқ, жаҳонда тан олинган, у қадар очиқ бўлмаган модаларни бизга кириб келаётганини қувонч билан қабул қиламан. Улар гўзал либослар, гўзалликка қарши чиқишга эса ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ.

Барно ИСОҚОВА:

- Табиийки, ҳамёнга қараб. Лекин ҳар қандай либосни замонга мослаштириш мумкин. Бунинг учун озгина ҳафсала ва нозик дид керак, холос.

Назира АШУРОВА:

- Замондан ортда қолишни ёқтирмайман. Модага қараб кийинаман. Оилада ёлғиз қизман, албатта кўпроқ менинг айтганим бўлади. Тўғриси, ўжарлигимдан ойим баъзида ҳафа бўладилар, лекин қандай кийинишинг сенга кўпроқ баҳо беради, - деб ўйлайман.

Сизнингча ўта замонавий кийиниш маънавият белгисими?

ГУЛЖАМОЛ:

- Ўта замонавий кийимлар агар ахлоқсизликка дахлдор бўлса, булар маънавиятсизликни белгилайди. Кейин истайсизми, истамайсизми мавқега мўлжалланган кийимлар ҳам бор.

Наргиза РАҲИМОВА:

- Менимча, кийиниш бу маънавият билан боғланмайди. Баъзан сўнгги модада кийинган, қўлида сигарета, йигитлар даврасини безайдиган ўзбек қизларини кўрасиз. Бу қайси ахлоқ доирасига тўғри келади. Ўзини маънавиятли ҳисоблаган кишида аввал унинг ички маданияти гўзал бўлмоғи лозим.

Умуман миллий либос кийишга оилада мажбур қилишса нима қилган бўлардингиз?

ГУЛЖАМОЛ:

- Аввало оммани битта қолипга солиш қийин, айниқса либос бобида. Мактабда ўқиганимизда ҳам мактаб формасига мажбурлашар эди, барибир биз ўз билганимиздан қолмасдик...

НАРГИЗА:

- Оилада эркин шароит. Ота-онам ҳеч қачон биз фарзандларини бирор нарсага мажбур қилмаган. Ихтиёр кўпроқ ўзимизда бўлган, улар фақат яхши маслаҳатлар берадилар.

НАЗИРА:

- Дадам чиройли кийиниб юришимизни ҳоҳлайдилар, лекин оилада, яъни уйда, қариндошларникига, тўй ва маъракаларга фақат миллий кийим кийишга мажбур қиладилар. Рўмол, лозим, ўз кўйлагимизда бўламиз. Дўстлар даврасида эса умуман бошқа кийимда бўламиз.

Ф. ОРИПОВА,
''Туркистон'' мухбири.

Ҳаётда нималар бўлмайди

ТААССУФ...

Бу йил ўқишни битказамиз. Аммо хурсандман. Сабаби бундан олти ой олдин юз берган воқеани ҳар куни эслашга мажбур бўлмайман. Уларни кўрмайман.

...Биринчи пара Ризаев домланинг дарси эди. Дарс бошланди. Домла йўқлама қилди. Дарс амалий машғулот бўлганлиги сабабли рўйхат бўйича чақира бошлади. Икки-уч кишини баҳолагач, ''Баҳромов'' деб чақирди. Шавкат ўрнидан турди. Домла топшириқни сўради. Шавкат бироз дудуқланиб дарс тайёрлай олмаганлигини айтди. Шунда домла бурунларига қўндирилган кўзойнаклари устидан Шавкатга ўқрайиб деди:

-Ҳм, шунча пайт нима қилдингиз? Футбол ўйнадингизми? Ёки қизлар билан паркма-парк, кинома-кино юрдингизми? Унақа десак, сиз икковига ҳам ярамайсиз шекилли, а?!...

Домланинг сўзларидан бутун аудитория бир қалқиб тушди. Шавкатнинг эса айбдорликни ҳис қилиб турган нигоҳларидан энди ҳайрат ва ўкинч балқирди... Домла эса ўз ишидан мамнундай ҳалиям жавоб кутиб турибди.

Шу пайт Шавкат оқсоқланганича тез-тез қадам ташлаб эшик томон юрди. Домланинг ғазаб билан ''Баҳромов'' деб бақирганига ҳам парво қилмади...

Дарс тамом бўлгунча хонада шундай совуқ ҳолат ҳукм сурди-ки, бутун аудитория дарсни ташлаб чиқиб кетишни истарди.

Ҳамманинг ўй-хаёли Шавкатда. Ахир у бечора нима қилсин? Айби оёқларининг туғма ногиронлигидами? Домла-чи? Наҳотки, олий маълумотли, кап-катта одамнинг қўлидан шу қадар пасткашлик келса? Шавкатнинг дарс қилмаганлиги учун айблашга бошқа сўз қуриб қолганмиди? Наҳотки, домланинг, олийгоҳ ўқитувчисининг шунча йил ўқиб, ўқитиб шунга ақллари етмаса?

* * *

Тавба, опамлар (онам) доим қиз бола ўғилга нисбатан меҳрибон бўлади, деявера дилар. Аммо...

Бугун уйга қайтаётсам, кўчамиздаги 17-18 ёшлар чамасидаги қизлар бир тўп бўлиб гаплашиб туришган экан. Уларнинг қаттиқ-қаттиқ баланд овозда гапиришлари, бaралла қийқириб кулишлари ўтган-кетганнинг ғашига тегяпти. Аммо қизлар бепарво.

Уларнинг ёнгинасидан ўтиб кетаётсам, ҳовлидан ''Назира-ю-ю'' деган чақириқ овози келди. Бу икки - уч марта такрорланса-да, даврадаги Назира жавоб қайтарай демасди. Нималарнидир дугоналарига кўзлари ёниб таърифлашдан тинмайди. Яна уни онаси чақирди : ''Назира-ю-ю''...

Ниҳоят, Назира жавоб қайтарди:

''Уф! Овозинг ўчгур-а... Бўпти,Зиё!Бўпти, қизлар! Кейин гаплашармиза?!''

ЖАВОБ

Кейин бор овозича '' Ҳа!!!'' деб бақирди. Оёғидаги катта калишни тапир-тупир қилганича кириб кетди...

Қолган қизларнинг қаҳ-қаҳа, қийқириқлари эса анчагача тинмади.

Ана, сизга қиз боланинг меҳрибонлиги! Ўз онасига ''овозинг ўчгур-а!''деб жавоб қайтариб тургандан кейин , бошқасини сўрамай қўяверинг. Эртага бир бечора қайнона-қайнотанинг ҳам бошига ит кунини солса керак. Нима дейишингни ҳам билмайсан. Наҳотки, 18-19 ёшли қиз ўша икки сўзнинг маъносини тушуниб олмаса? Наҳотки, дугоналарининг қаёқдаги алмойи-алжойи гап-сўзларини тинглашга, онасининг бутун умрини алишиб ўтирса?! Шунақа ''меҳрибон'' қиз туққандан кўра...

Шаҳло ТОШБЕКОВА,
талаба.

БАХТЛИ БЎЛМОҚЧИ ЭДИМ

Орзуларим осмонча эди. Қалбим эса қордек беғубор. Кимлардир унга зор эди.

Мен бир нав-ниҳол ғунча эдим. Аммо очилмаёқ сўлдим. Сўз билан тушунтириш қийин. Мен... алданиб қолдим. Ҳаётнинг бундай зарбалари бор деб ўйламагандим. Мен тошга шундай қоқилиб кетдимки, ўзимни қайта ўнглаб олишим қийин бўлди. Ҳаттоки ўз сиримни онамга айтишга истиҳола қилдим. Сир тутдим. Ойни этак билан ёпиб бўлмайди, деганларидек бир кун ўзимда ўзгача бир оғриқни туйдим. Чидай олмадим. Уйда келинойим бор эдилар. Улар дарҳол ''тез ёрдам''ни чақириб мени туғруқхонага элтдилар... Ўғил экан... Келинойимдан ҳеч кимга айтмасликни илтимос қилдим.

Бир ҳафтадан сўнг эса бечора онам бир аҳволда мени олиб кетиш учун келдилар. Дунёдаги бор қарғишларни эшитдим. Барибир она учун бола ҳаммасидан азиз экан, энди уларни менинг кейинги тақдирим ўйлантирарди. Онам иккаламиз болани шу ерда қолдиришга қарор қилдик. Аммо келинойим бизнинг гапларимизга қарши чиқди. Болани уйига олиб кетди. Ўша пайтда ёшига етмаган боласи бор эди. Фарзандлари ҳаммаси қиз, охирги фарзандини жарроҳлик йўли билан олган эди. Энди унга туғиш мумкин эмас экан. Келинойим шуларни ўйлабми, ёки болажон бўлганлари учунми менинг боламга ҳам оналик қилишга қарор қилди. Акам иккаласи аввалига роса уришишибдилар.

Она-бола хомуш уйга қайтдик. Юрагимнинг бир чеккаси узилиб кетгандек эди гўё. Нимагадир тез-тез қулоғимга чақалоқ йиғиси эшитиларди. Карахт эдим. Гоҳида уйда ўтиролмасдим. Акамнинг ишда эканлигидан фойдаланиб, тез-тез келинойим олдига бориб турдим. Ўғлимни кўргач юрагим бироз таскин топарди. Келинойим ҳам уни мендан қизғанмасди. Ўғлим юрадиган бўлгач, кўзимга шунақанги ширин кўриниб кетдики, сўз билан ифодалаш қийин. Уларга энди ўзимга беринг, дейишга менда тил йўқ эди. Уйга келиб тўйгунимча йиғлардим. Охири чидай олмадим. Ойимни ҳол-жонига қўймадим. Куну тун йиғлайвердим, йиғлайвердим. Ойим иккаламиз келинойимга дардимни тушунтирдик. Аввалига улар кўнмадилар. Ялиниб-ёлвориб ўғлимни қайтариб олдик. Ҳозир у менинг бағримда.

Боламнинг отаси бевафо эса билмадим, яна кимларни тузоғига илинтириш пайида юрибди.

Қизларга айтадиган гапим шу : ''Қизларжон, онангиздан бемаслаҳат иш тутманглар! Сохта муҳаббатга ишонманглар. Сўнгги пушаймоннинг фойдаси йўқ!..

Нодиранинг дардини Хонбуви ҲИММАТ қизи оққа кўчирди.

02 Хабар қилади

ЖАҲЛ БИЛАН ҚАЙНАГАН ҚОН

Яхши гапга илон инидан чиқади дейдилар. Аммо, ёмон гапгачи?! Афсуски, ёмон гапдан гап чиқиб, жанжал бўлиб охир оқибат қотиллик рўй бериши ҳеч гап эмас экан. Самарқанд вилоятининг Оқдарё туманида яшовчи икки ака-уканинг можароси фожеа билан тугади. Меҳмондорчиликка келган И.Н ҳар галгидек акаси билан ширин суҳбат қуриб, ҳангомалашиб ўтирарди. Бу сафар ака-уканинг орасидан ола мушук ўтдими, қисқа вақт ичида бири иккинчиси билан гап талашиб, жанжаллашиб қолишди. Ғазаб отига минган кенжа вужудида кўтарилган ғалаённи боса олмай акасини калтаклади. Жигарбандининг қаҳр ғазабига-ю, ёвузлигига бардош беролмаган мезбон қондошининг қўлида ўлим топди.

ПАНД БЕРГАН УСТАМОН

Оғирнинг устида, енгилнинг тагида юриб ўрганган Э.Хнинг, чўнтагида чақа ҳам қолмаганди. Тирикчилик қилиш керак. Ишга тоби бўлмагани учун унга текин даромад қилиш чўт эмасди. У сўнгги овида Ат-Термизий кўчасида турган ''М-2125'' русумли автомашинасини кўрди-ю, хурсандчилигидан оғзи қулоғига етди. Фурсатни бой бермаган ''учар'' автомашинага ўтириб, кўчани чангитганча ғойиб бўлди. Изқуварларнинг саъй ҳаракати ниҳоясида ''устамон'' ушланди. Ҳозирда ушбу иш юзасидан Сурхондарё вилоятининг ИИБда жиноий иш қўзғатилиб, тергов ишлари ўтказилмоқда.

Рустам Турғунов ,
ИИБ Матбуот маркази ходими

Республика Рассомлик коллежи 1997-98 ўқув йилига ўқувчилар қабул қилади

Мутахассисликлар:

1. Рангли тасвир
2. Дизайн
3. Ҳайкалтарошлик
4. Лак миниатюраси
5. Ёғоч ўймакорлиги
6. Бутафория
7. Грим
8. Либос
9. Кулолчилик
10. Наққошлик
11. Ганчкорлик
12. Заргарлик, мисгарлик

Абитуриентлар 5 июндан 5 июлгача саралаш комиссияси кўригидан ўтгач, қуйидаги ҳужжатларни топширадилар:

1. Ариза
2. Тиббий маълумотнома / форма № 86 /
3. Маълумоти ҳақида гувоҳнома ёки аттестат
4. Ҳарбий хизмат билети ёки 17 ёшлилар учун ҳарбий гувоҳнома
5. Расм 3х4 ўлчамида 6 дона
6. Турар жойдан маълумотнома

Манзил: Тошкент 700020, Фурқат кўчаси 6 уй.

"ДЕНТО - СЕРВИС"

Хусусий стоматология поликлиникаси сизга хушкайфият ва чеҳрангизга хушбичим кулгу бахш этади

Поликлиникада сизга юқори малакали мутахассислар замонавий ускуналарда беминнат хизмат кўрсатади

''Денто - Сервис'' сизнинг ва фарзандларингизнинг тишларини оғриқсиз ва сифатли даволайди. Қаторидан четга чиқиб қолган тишларингизни замонавий усулда текислаб, марвариддек беғубор ҳолатга келтиришни кафолатлайди

Манзилимиз: Тошкент, Юнус-Обод, 14 квартал, 27 уй. ''Баҳодир'' кафеси қаршисида.

Тел: 22-00-10

Муассис: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош Муҳаррир Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Шавкат Қулибоев

ТАҲРИРИЯТ: Қабулхона — 36-56-58, 33-95-97; хатлар бўлими — 36-54-64; тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 36-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32—уй. Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Дизайн устаси С.ФАЙЗУЛЛАЕВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0289.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 11.090
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти —21.30
1 2 3 4 5 6